

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	4
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	5
2.1.	Bygning og gangarealer.....	5
2.2.	Cellerne.....	7
2.2.1.	Almindelige celler.....	7
2.2.2.	Observationscelle.....	8
2.3.	Øvrige rum mv.....	9
2.3.1.	Fællesrum.....	9
2.3.2.	Badefaciliteter.....	10
2.3.3.	Køkkenfaciliteter.....	11
2.3.4.	Vaskefaciliteter.....	11
2.3.5.	Kondirum.....	12
2.3.6.	Bibliotek.....	13
2.3.7.	Gårdtursarealer.....	14
2.3.8.	Værksteder.....	15
2.3.9.	Skolestue.....	16
2.3.10.	Besøgsrum.....	16
2.3.11.	Venterum.....	18
2.3.12.	Personalerum mv.....	19
2.3.13.	Øvrige rum.....	19
3.	Arbejde, fritid og undervisning.....	19
3.1.	Arbejde.....	19
3.1.1.	Dagligdagen for indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse.....	24
3.2.	Fritid.....	25
3.3.	Fællesskab.....	27
3.4.	Sammenfatning vedrørende arbejde, fritid og fællesskab.....	30
3.5.	Undervisning.....	31
4.	Lægebetjening.....	34
5.	Belægning mv.....	35

6.	Andre forhold	37
6.1.	Forplejning	37
6.2.	Købmand og mad udefra.....	38
6.3.	Fjernsyn mv.	40
6.4.	Køleskabe.....	41
6.5.	Besøg og telefonsamtaler	41
6.6.	Talsmandsordning	43
6.7.	Avishold	44
6.8.	Samarbejde med sociale myndigheder.....	46
6.9.	Vold mv.	46
6.10.	Præst.....	46
6.11.	Selv mord og selvmordsforsøg	47
6.12.	Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner	47
6.13.	Information af de indsatte.....	48
6.14.	Frisør	49
6.15.	Natsenkning.....	50
7.	Samtaler med indsatte	50
8.	Gennemgang af rapporter.....	51
8.1.	Disciplinærsager.....	52
8.1.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget.....	52
8.1.2.	Forhørsceanbringelse.....	65
8.1.3.	Sagsbehandlingstiden	68
8.1.4.	Sagsbehandlingsregler	71
8.1.5.	Partshøring mv.....	72
8.1.6.	Forhørsvidner.....	72
8.1.7.	Vejledning om rettigheder.....	73
8.1.8.	Notatpligt	74
8.1.8.1.	Protokollen.....	75
8.1.8.2.	Indholdet af notatet.....	79
8.1.8.3.	Begrundelse	82
8.1.8.4.	Vejledning om klageadgang og domstolsprøvelse.....	88
8.1.8.5.	Oplysning til den indsatte om politianmeldelse.....	90
8.1.8.6.	Konfiskation	92
8.1.8.7.	Kompetence	94
8.2.	Observationscelleanbringelse.....	95
8.2.1.	Lidt om sagerne	95
8.2.2.	Retsgrundlag	96
8.2.3.	Betingelser for anvendelse af observationscelle	97
8.2.4.	Begrundelse	97
8.2.5.	Magtanvendelse.....	98

8.2.6.	Undersøgelse af den indsatte person.....	98
8.2.7.	Kompetence	102
8.2.8.	Lægetilkald og lægetilsyn	104
8.2.9.	Tilsyn ved personalet	107
8.2.10.	Ophør og varighed	108
8.3.	Udgangssager.....	109
8.3.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget.....	109
8.3.2.	Udgangsbeviset	111
8.3.3.	Sagsbehandlingsregler og begrundelse	112
8.3.4.	Høring af anklagemyndigheden.....	115
8.3.5.	Udgangsdokumentation.....	116
8.3.6.	Kompetence	116
9.	Opfølgning	117
10.	Underretning	117

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 11. december 2002 inspektion af Arresthuset i Helsingør. Til stede under inspektionen var vicepolitimesteren i Helsingør, arrestforvareren, den ledende overvagtimester og en overvagtimester. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8 nedenfor.

Ombudsmanden har ikke tidligere foretaget inspektion af det nuværende arresthus i Helsingør, der er opført i 1992. Men ombudsmanden foretog i 1976 inspektion af det tidligere arresthus i byen. Rapport om denne inspektion er optaget i Folketingets Ombudsmands beretning for 1976, s. 469 ff.

Inspektionen den 11. december 2002 bestod i samtaler med arresthusets ledelse, jf. ovenfor, en rundgang i arresthuset og samtaler med enkelte indsatte, herunder talsmanden for afdeling D.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Helsingør, Politimesteren i Helsingør og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på myndighedernes eventuelle bemærkninger til de faktiske forhold som beskrevet i rapporten. Politimesteren har pr. fax og brev af 4. maj 2003 fremsendt arresthusets notits af 28. april 2003 hvori arresthuset fremsætter enkelte bemærkninger der er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra direktoratet.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset i Helsingør er opført i 1992 nogle kilometer syd for byen. Arresthuset er placeret bagved politigården, og de to bygninger er forbundet med en gangbro i et par etagers højde. Byggeriet knytter således i en vis forstand an til den bygningsmæssige tradition skønt arresthuset for så vidt angår indretning og visuelt udtryk adskiller sig en del fra landets ældre arresthuse.

Arresthuset fremstår som en meget stor, aflang og massiv bygning i gule mursten. Det bastante udseende brydes af store vinduer i langsiderne og glasdøre i gavlene hvor der er udgang til brandtrapper. Inklusiv kælder er bygningen i fem etager. Arresthusets ene langside vender ud mod Øresund som der efter løvfald er udsigt til fra de øverste etager. På denne side af bygningen er der bygget en mur, og gårdtursarealerne er placeret på en lang række op mod murens langside over for selve arresthuset.

Med plads til 69 indsatte er arresthuset et af landets største. Samtlige celler er enkeltmandsceller med eget toilet. Cellerne er fordelt på fem afdelinger med plads til 12 indsatte og en isolationsafdeling med plads til ni. To af afdelingerne forbeholdes indsatte som er underlagt brev- og besøgskontrol.

I arresthusets stueetage, parterre, er modtagelse, administration, besøgsrum, undervisningslokale, værksteder og fælleskøkken. I kælderen er der kondirum, lagerum, fryserum mv. 1., 2. og 3. sal rummer arresthusets fem afdelinger foruden isolationsafdelingen, observationscelle, lægeværelse og bibliotek. Samtlige etager gennemløbes af gange på langs gennem bygningens midte. Bygningen opdeles omkring en vertikal midterakse i en nord- og en sydfløj af to trapperum og en elevator som går fra kælder til 3. sal. Bygningsmæssigt er de to fløje ens – men spejlvendt om trapperummet.

Afdeling A og B er placeret på 1. sal, C og D på 2. sal og E og F på 3. sal. Afdeling B, isolationsafdelingen, adskiller sig indretningsmæssigt fra de øvrige afdelinger som er indrettet ens. Vagtlokalerne er på alle tre etager placeret mellem de to trapperum og med direkte adgang til etagens to afdelinger. Der er på alle afdelinger undtagen isolationsafdelingen et stort fællesrum, et depotrum, et baderum med to brusenicher og et køkken. På isolationsafdelingen er der et fælles baderum med én bruseniche.

Vedligeholdelsesstandarder er god overalt i arresthuset som også i denne henseende bærer tydeligt præg af at være forholdsvis nyt. Mange steder var den oprindelige vægbemaling, som er udført i samarbejde med en kunstner, bibeholdt. På hovedtrappen og i det besigtigede besøgslokale var væggene således udsmykket med kvadrater med enkle bladmotiver mv. i en anden farvenuance end væggene. På mange fællesarealer var der større non-figurative udsmykninger i enkle farvekombinationer. Både i cellerne og på fællesarealerne var der farvebrud i vægmalinger, fx således at den nederste og den øverste del af væggen havde forskellig farve. Farvevalget i arresthuset var generelt svalt og diskret. Der var gråt linoleum på alle gulve undtagen på toiletter og baderum.

Alle døre i arresthuset er tunge, grå metaldøre. Vinduerne i såvel cellerne som på fællesarealerne er store og giver meget dagslys. De kan ikke åbnes, men i den ene side er en skodde over en bred sektion med kraftige, perforerede metalplader som giver god mulighed for udluftning. Adgangen til brandtrapperne på bygningens gavle er spærret af tremmer.

Der var på tidspunktet for inspektionen en rimelig rengøringsstandard på de fleste fællesarealer.

Bygningen og gangarealerne fremstår generelt rene og pæne og giver mig således ikke anledning til bemærkninger.

2.2. Cellerne

2.2.1. Almindelige celler

Foruden observationscellen er der 69 celler i arresthuset, fordelt på fem afdelinger og isolationsafdelingen. I forbindelse med inspektionen besøgte jeg samtlige afdelinger, herunder en eller flere celler på hver afdeling.

Cellerne er ca. 12 m². Der er højt til loftet og et stort vindue med gardiner og mulighed for udluftning (som beskrevet ovenfor). Der er endvidere riste til udluftning i loftet. Under vinduet er en radiator.

Inventaret indbefatter en seng med ryghynde, et lille sengebord, en stol, skrivebord og reol/skab som kan justeres i højden, og en opslagstavle. Cellerne har eget toilet med håndvask og spejl. Uden for døren til toilettet er en lille garderobe med hylder og en bøjlestang til den indsattes tøj. Der er på hver celle en hængelampe og en arkitektlampe. I garderoben og på toilettet er der spots i loftet. Toilettet er beklædt med fliser. Der er brandalarmer på alle celler.

På isolationsafdelingen er samtlige celler udstyret med køleskab og tv. På de øvrige afdelinger har de indsatte mulighed for at leje tv af arresthuset.

Det er tilladt at have hårtørrer og elektrisk barbermaskine på cellen.

De besøgte celler samt inventaret var generelt i pæn stand. Et enkelt sted manglede der en ryghynde til sengen. Et andet sted manglede bøjlestangen. Enkelte steder var en af lampeskærmene ødelagt, og i en af cellerne var gulvbelægningen beskadiget.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at det er problematisk at vedligeholde cellerne på grund af den konstant høje belægning.

Jeg går ud fra at arresthuset bringer inventaret i cellerne i orden, herunder opsætter ryghynde og en bøjlestang hvor disse mangler.

2.2.2. Observationscelle

Observationscellen er placeret på afdeling B. Cellen er cirka 7 m² og er udstyret med en seng, et bord og en stol. Der er endvidere et vindue med dobbeltrude og en rist i gulvet. Det blev oplyst at der er gulvvarme i cellen.

Samtlige møbler er fastboltet. Metaltremmerne på sengens sider var beklædt med skumgummi som var flosset. På væggen sad i cirka 1,70 meters højde en lampe som var indfattet i et kraftigt stålkryds. I loftet, skråt over bordet, var et sodmærke i noget der lignede et ledningsudtag. Der var under inspektionen tvivl om hvorvidt der var tale om en brandmelder. Det var ikke muligt at se hvorfra sodmærket stammede, herunder om det skyldtes at en indsat havde medbragt en lighter eller tændstikker i cellen.

I tilknytning til observationscellen er et toilet med bad og håndvask.

Som jeg anførte under rundgangen og under den afsluttende samtale, bør lampen i observationscellen ikke være forsynet med et stålkryds, idet lampen kan benyttes til at hænge sig i. Jeg henstillede under inspektionen til at lampen pilles ned eller erstattes med en anden, og at observationscellen ikke benyttes inden dette er sket. Jeg anmoder om at få oplyst hvad der er sket i anledning af min henstilling.

For så vidt angår sodmærket i loftet, anmodede jeg under inspektionen arresthuset om at finde ud af om der er tale om et ledningsudtag eller om en brandmelder. Jeg anmoder om at få oplyst hvad undersøgelsen har givet anledning til. Såfremt der er tale om et ledningsudtag går jeg ud fra at dette er fjernet eller blændet.

Sodmærket kunne som nævnt skyldes at en indsat har haft en lighter eller tændstikker med i observationscellen. Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at indsatte der anbringes i observationscelle ikke medbringer lighter, tændstikker eller lignende. Jeg henviser herved til udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsens § 16, stk. 2, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60. Bestemmelserne er omtalt nedenfor under punkt 8.2.6.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Fællesrum

Afdelingerne A, C, D, E og F er alle indrettet med et stort fællesrum foruden fælles køkken- og badefaciliteter som beskrevet nedenfor. Endvidere er der på hver afdeling et depotrum hvor der er opstillet en playstation samt nogle steder diverse deponerede møbler o.l.

Fællesrummet er etableret som en rummelig niche på den gang hvor cellerne og afdelingens øvrige lokaler er placeret. Rummet er delvist afsondret fra gangforløbet ved en brudt mur i knap en meters højde. Der er et spisebord med stole, bløde møbler, tv og reoler med et begrænset udvalg af spil og bøger. Til hver afdeling hører endvidere et bordtennisbord, et bordfodboldspil og en dartskeive. Der er store vinduer. Nogle steder var der malede motiver på væggene, andre steder var der indrammede plakater. Der stod velholdte planter i vindueskarmene og nogle steder i altankasser på murene på gangene. På tidspunktet for inspektionen, som fandt sted to uger før jul, var der endvidere et stort, pyntet juletræ på alle afdelinger.

Der var pænt rengjort og ryddeligt i såvel fællesrummene som på gangene, og møblerne var generelt i god stand.

I den ene ende af (hver) gang er en glasdør med tremmer for som fører ud til brandtrappen. I den anden ende er vagtlokalet samt udgang til hoved-

trappen hvor der er etableret en telefon til brug for de indsatte. På den side af gangen hvor fællesrummet er placeret, er der fem celler – på den modsatte side er der syv celler foruden køkken, baderum og depotrum.

Isolationsafdelingen – afdeling B – rummer ni celler. På gangen er endvidere baderum, observationscelle, venterum, bibliotek og kontorer. Gangen var tom, bortset fra en lav reol med enkelte puslespil mv.

2.3.2. Badefaciliteter

Der er på hver af fællesskabsafdelingerne et fælles baderum med to brusenicher og en håndvask. På isolationsafdelingen er der et fælles baderum med én bruseniche og en håndvask. Baderummene er beklædt med hvide og grå fliser. Der er badeforhæng for brusenicherne. Ved siden af håndvasken er en hylde med renevæske, men ingen vejledning. Arrestforvareren oplyste at vejledningerne måtte være fjernet, og at han ville sørge for at disse blev hængt op igen.

Det er beklageligt at der ikke på toiletterne på tidspunktet for inspektionen var nogen vejledning i brugen af renevæske. Idet jeg går ud fra at sådanne nu er sat op, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

De besigtigede baderum var generelt pænt vedligeholdt og rengjort – dog var der mange steder snavs og rust på udluftningsristene i loftet, og på baderummet i afdeling A var loftet skjoldet og en af lamperne beskadiget. Nogle af rummene forekom meget varme og dampfyldte på inspektionstidspunktet.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse, hvorledes det sikres at de indsatte er opmærksomme på at rummene skal udluftes, således at yderligere fugtproblemer på baderummene undgås.

2.3.3. Køkkenfaciliteter

Fællesskabsafdelingerne har eget separat køkken, standardmæssigt indrettet med vask, skabe, køkkenborde, diverse el-artikler, et stort køleskab og køkkenelementer af lidt ældre dato. Der hører endvidere en stor fryser til hver afdeling. Fryseren er nogle steder placeret i køkkenet, andre steder i depotrummet. Køkkenerne er generelt i pæn stand – nogle steder mangler der dog skabslåger, og rengøringsstandarden var ikke i top overalt.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at de indsatte i forbindelse med madlavning kan låne knive i vagtlokalet.

I forbindelse med inspektionen blev også arresthusets fælleskøkken besigtiget. Der er tale om et stort institutionskøkken som på tidspunktet for inspektionen kun blev benyttet til opbevaring og opvarmning af maden fra Statsfængslet i Jyderup, og altså ikke til egentlig madlavning. Arresthuset har et ønske om at få mulighed for at udnytte det store areal på bedre vis. Dette ønske fremgår også af Rejseinspektionens rapport fra januar 1998.

Jeg anmoder om at få oplyst hvorvidt der er konkrete planer om anden anvendelse af fælleskøkkenet.

2.3.4. Vaskefaciliteter

I et lille forrum til baderummene er der opstillet vaskemaskine og tørretumbler. På isolationsafdelingen er baderum og vaskerum adskilt. De indsatte har gratis adgang til maskinerne samt til vaskepulver. Det er de indsatte selv der vasker.

2.3.5. Kondirum

Foruden fritidsfaciliteterne på de enkelte afdelinger som indbefatter madlavning, bordtennis, bordfodboldspil, dart, PlayStation, tv samt spil og bøger, råder arresthuset over et kondirum som er placeret i kælderen. I rummet er tre kondicykler, en ribbe, måtter, et musikanlæg og et antal vægtbænke samt vægte. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at arresthuset har fjernet de tunge vægte (over 20 kg) fra lokalet. På væggene var opsat spejle og indrammede instruktionsplakater.

Til orientering kan jeg oplyse at jeg er bekendt med at direktoratet den 26. marts 2003 har udsendt en henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at tilsikre at der er opsat en skriftlig vejledning i brug af redskaber i institutionernes kondirum.

I tilknytning til lokalet er et toilet med håndvask.

Der er mulighed for at op til fire indsatte kan benytte rummet samtidig. De indsatte kan benytte rummet uden opsyn, men har også mulighed for at få hjælp af en af de fængselsfunktionærer som har taget en instruktør-uddannelse. Kondirummet er det mest benyttede lokale i arresthuset.

Kondirummet var pænt vedligeholdt og veludstyret. Luften i lokalet var dog lidt tung og tæt, og det blev da også oplyst at udluftningsanlægget er utilstrækkeligt. En af de indsatte som jeg havde samtale med i forbindelse med inspektionen, klagede således over iltmangel i lokalet når flere træner samtidig.

Udluftningen sker i dette rum, som i arresthuset i øvrigt, via riste i loftet. Jeg bemærkede ved besigtigelsen af rummet at disse riste trængte til rengøring.

Jeg går ud fra at arresthuset efter inspektionen har fået rengjort udluftningsristene.

Det fremgår af rejseinspektionens rapport fra januar 1998 at ventilationen også på tidspunktet for denne inspektion var dårlig, hvorfor arresthuset ønskede sig et nyt ventilationsanlæg.

Under inspektionen blev det oplyst at ventilationsanlægget var blevet skiftet siden rejseinspektionens besøg, men at udluftningen af rummet fortsat er et reelt problem. (En ansat mente at anlægget alene var blevet rensat siden rejseinspektionens besøg.) Efter det oplyste er ventilationen bedre, og anlægget tilses to gange årligt, men som jeg bemærkede under inspektionen er den fortsat ikke god nok.

Jeg henstiller at arresthuset og direktoratet at undersøge mulighederne for at få etableret en tilstrækkelig ventilation i rummet, herunder om det er tilstrækkeligt at anlægget tilses to gange årligt.

Jeg beder om at få oplyst hvad min henstilling giver anledning til.

Det fremgår af det tilsendte materiale at arresthuset også har et kondirum til brug for arrestanter og afsonere i isolation. Dette lokale blev hverken omtalt eller besigtiget under inspektionen.

2.3.6. Bibliotek

Biblioteket er etableret i et mindre lokale på isolationsgangen. Udvalget af bøger var rimeligt, og der var en hylde med enkelte tidsskrifter. Udvalget af tegneserier var stort, mens der var et begrænset udvalg af bogtitler på andre sprog. Der fandtes endvidere et bogkatalog som dog var 10 år gammelt. På et skrivebord lå brochurer om HIV, doping mv.

Arresthuset har en aftale med centralbiblioteket i Helsingør der kommer i arresthuset en gang om ugen.

Det blev oplyst at biblioteket benyttes meget.

Jeg henstiller at arresthuset overvejer at indhente et nyt bogkatalog (såfremt biblioteket er i besiddelse af et sådant) og underretter mig om resultatet af disse overvejelser.

Vedrørende bøger på fremmedsprog henviser jeg til pkt. 6.7.

2.3.7. Gårdtursarealer

Gårdtursarealerne er placeret over for selve arresthuset på en række op mod muren. Mellem gårdtursarealerne og selve bygningen er en græsplæne af 10-15 meters bredde. De indsatte har ikke adgang til dette mellemiggende område.

Der er i alt otte gårde hvoraf tre er betydeligt mindre end de øvrige (iflg. info-materialet hhv. ca. 20 og 70 m²). De fem største gårde er forbeholdt indsatte med fællesskab. De tre små gårde var oprindeligt forbeholdt isolanter – isoleret efter rettens bestemmelse, men anvendes sjældent i dag. Isolanter kommer i stedet for på gårdtur på andre tidspunkter end de øvrige indsatte.

Det fremgår at rejseinspektionens rapport fra januar 1998 at arresthuset på længere sigt ønsker at slå de tre små gårde sammen og indrette dem til fx boldspil og lignende. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at arresthuset ikke har aktuelle planer herom.

Gårdene er etableret som nicher med to opmurede sider. Den tredje side som vender ind mod arresthuset, er aflukket med tremmer. Der er således mulighed for indblik i gårdene fra arresthusets østvendte vinduer. Gårdene er overdækket med kraftigt metalnet og desuden et mere fintmasket nylonnet. Sidstnævnte skyldes at arresthuset har haft store problemer med

at mobiltelefoner mv. blev kastet over muren. Nærmest muren er der en smal plexiglasoverdækning.

Overdækningen og de opmurede sider giver gårdene et mørkt og indelukket præg. Plexiglasoverdækningen var endvidere på tidspunktet for inspektionen uigennemsigtig på grund af snavs og alger.

Jeg henstiller at plexiglasoverdækningen rengøres og anmoder om at få oplyst når dette er sket.

Gårdene er flisebelagt – i nogle er der dog anlagt en lille græsplæne. Der er bænke og affaldskurve. Nogle gårde har vægudsmykning. Mulighederne for aktiviteter som fx boldspil begrænses af den forholdsvis lave overdækning og for de små gårdes vedkommende også af arealets størrelse. Selv de største gårde er reelt ikke store nok til boldspil. Der var ikke opsat mål eller andet udstyr til boldspil – i en af gårdene havde en affaldskurv tilsyneladende været benyttet som fodboldmål. Enkelte steder lå der gamle, ødelagte skumbolde. Det blev dog i forbindelse med inspektionen oplyst at arresthuset er i besiddelse af nogle nyere sportsartikler som de indsatte kan låne, men at arresthuset formentlig trænger til nye bolde.

Jeg går ud fra at arresthuset efter inspektionen har indkøbt nye bolde og overvejer indkøb af mål (fx ishockeymål).

Gårdtursarealerne giver ikke anledning til yderligere bemærkninger.

2.3.8. Værksteder

I stueetagen er der fem mindre værksteder på en separat gang. Der udføres pakke- og monteringsarbejde på værkstederne som har plads til i alt 20-25 indsatte.

På tidspunktet for inspektionen var 6-7 indsatte beskæftiget med en hesteordre på pakning af julelys i kartonbakker.

Værkstederne fremstod pæne og rummelige.

2.3.9. Skolestue

Skolestuen er også placeret i stueetagen. Der er skriveborde, en sektion med bløde møbler, et whiteboard, fire pc'er, en skrivemaskine, tv og radio og et klaver som arresthuset har fået doneret af sognet. Der er plads til 6-8 indsatte i skolestuen som kan deles på midten ved hjælp af en skydedør.

I et mindre forrum var der et skab med undervisningsmaterialer og adgang til toilet.

Der undervises i grundlæggende dansk, matematik og edb. En del af undervisningen foregår i afdelingernes fællesrum.

Skolestuen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.10. Besøgsrum

Arresthuset har tre besøgsrum som er placeret på en separat gang i stueetagen lige ved modtagelsen. I tilknytning til besøgsgangen er et lille lokale med stole og en automat med varme og kolde drikke. Her kan besøgende vente indtil besøget kan påbegyndes. I lokalet findes fire skabe med lås til de ting som de besøgende ikke kan medbringe under besøget.

I forbindelse med inspektionen blev et af besøgsrummene besigtiget (lokale 3, der var ledigt). I rummet er der et bord med stole, en briks med imiteret læderbetræk, et lavt sengebord og en potteplante. På bordet lå

servietter og plastikbestik. Der er gardiner for vinduet. Væggene var udsmykket med enkle, malede motiver. Rengøringsstandarden i lokalet lod noget tilbage at ønske – der hang spindelvæv under loftet, udluftningsristen var beskidt, og der lå tømte askebægre i skraldespanden. Lokalet var i øvrigt pænt. Det blev oplyst at lokalerne rengøres af en rengøringsassistent der kommer udefra.

Jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden er opmærksom på at lokalerne rengøres tilstrækkeligt, samt at lokalerne overlades til de næste i acceptabel stand, herunder at skraldespanden er tømt.

I tilknytning til lokalet er et toilet med håndvask. Der lå håndsæbe på vasken, og der hang et rent stofhåndklæde.

Jeg har tidligere i forbindelse med inspektioner anbefalet at almindelig håndsæbe og stofhåndklæder af hygiejniske (og sundhedsmæssige) grunde fjernes og erstattes med henholdsvis flydende sæbe (sæbedispenser) og papirhåndklæder eller en håndklæderulle. Jeg har været og er opmærksom på at nogle indsatte foretrækker almindelig håndsæbe og håndklæder, men af de nævnte grunde mener jeg at arresthuset må henvise disse indsatte til at (medtage og) anvende deres egen sæbe og håndklæde.

Jeg er bekendt med at direktoratet den 26. marts 2003 har udsendt en henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med henholdsvis flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller.

Jeg går herefter ud fra at arresthuset har udskiftet – eller vil udskifte – håndsæben og håndklæder.

Ved døren til toilettet er opsat en hylde hvor der lå kondomer og rene lagner.

Som jeg bemærkede under inspektionen finder jeg det ønskeligt at kondomer, lagner mv. ikke ligger frit fremme på en hylde, men i stedet anbringes (diskret) i et skab, således at kun de der skal bruge det konfronteres med det. Jeg anmoder om at få oplyst hvad min bemærkning har givet arresthuset anledning til.

Til orientering kan jeg oplyse at direktoratet i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg ved brev af 26. marts 2003 har meddelt at direktoratet har besluttet at det vil blive indskærpet over for samtlige kriminalforsorgens institutioner at der i institutionernes besøgslokaler bør være umiddelbar adgang til kondomer.

Det blev oplyst at legetøj kan lånes i modtagelsen.

De indsatte kan ifølge husordenen modtage besøg i tidsrummet 9-16 mandag, tirsdag og torsdag, 9-19 onsdag og 9-12 fredag. Søndag er der mulighed for besøg mellem 14.30 og 17.30. Besøg kan efter det oplyste strække sig ud over det tidsrum som de indsatte har krav på, hvis lokalet er ledigt.

2.3.11. Venterum

Arresthuset råder over et venterum (celle B11) som er placeret ved siden af observationscellen på afdeling B. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at rummet fx benyttes til samtaler mellem indsatte og deres advokater når der ikke kan findes et ledigt besøgsrum.

Lokalet er udstyret med et bord og fire stole. Akustikken i lokalet er dårlig.

Det fremgår af rejseinspektionens rapport fra januar 1998 at cellen ikke er medregnet i kapaciteten og fx anvendes i situationer hvor to indsatte

skal visiteres samtidig og den ene derfor må vente. Rejseinspektionen bemærkede at der skal være læsestof i rummet når det benyttes som ventorum. Arresthusets ledelse oplyste under min inspektion at dette efterfølgende var bragt i orden.

2.3.12. Personalerum mv.

Der findes en vagtstue på hver af de tre øverste etager, mellem afdelingerne og med direkte adgang til disse. Bag vagtstuerne er bagtrappen.

2.3.13. Øvrige rum

Ud over det kondirum for isolanter der er nævnt ovenfor, fremgår det af det tilsendte materiale at arresthuset bl.a. råder over et lægerum og et hobbyrum som ikke blev besigtiget under inspektionen.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Det fremgår af arresthusets husorden at ønske om at få arbejde under opholdet skal rettes til arresthusets værkfører på en anmodningsseddel. Herefter vil den indsatte blive tilbudt arbejde på cellen eller eventuelt på et af arresthusets fem værksteder. Der kan være ventetid før de indsatte kan komme på værkstedet.

Det fremgår af ”Bestemmelser for Arresthuset i Helsingør”, som jeg modtog forud for inspektionen, at de indsatte snarest muligt efter indsættelsen skal have besked om at det er muligt at få arbejde, og at dette arbejde oftest vil foregå på cellen, men såfremt der er plads kan foregå i værkstedet. De indsatte skal endvidere orienteres om mulighederne for selvforskaftet beskæftigelse der på en rimelig måde kan foregå på egen celle.

De indsatte der ønsker at arbejde – og som kan tilbydes beskæftigelse – aflønnes på akkord. De indsatte der på værkstederne arbejder på fællesakkord, kan efter det oplyste opnå den højeste indtjening. Der kan ved akkordarbejde højst udbetales et vederlag der svarer til det dobbelte af vederlaget til de timelønnede uden tillæg (beskæftigelsesbekendtgørelsens § 7. stk. 2, 2. pkt.). Denne begrænsning i vederlaget fremgår af arresthusets husorden. Værkmesteren oplyste at flere indsatte godt kunne nå loftet på 519 kroner om ugen. Dette loft kunne ifølge værkmesteren godt give problemer i forbindelse med afvikling af hasteordrer.

Værkmesteren oplyste at de indsatte i første omgang får tildelt celloarbejde. Når der er brug for flere (eller nye) på værkstederne tilbydes indsatte med celloarbejde en plads på et værksted. De indsatte har gennem celloarbejdet mulighed for at vise at de kan stå op om morgenen og være klar til at tage arbejdet.

Arresthusets værksteder er, som nævnt ovenfor under punkt 2.3.8. indrettet/opdelt i fem arbejdslokaler. Størstedelen af arbejdet i arresthuset udføres på værkstederne. Der er ikke meget celloarbejde længere. På inspektionsdagen var seks indsatte beskæftigede på værkstederne om eftermiddagen (der var beskæftiget to mere før frokost), mens det var under 10 indsatte der denne dag havde celloarbejde. Det blev oplyst at de indsatte ikke kan arbejde flere sammen på cellerne, og at der ikke dispenseres herfra. Når der er fuld beskæftigelse i værkstederne, kan der beskæftiges op til fem indsatte i hvert lokale ad gangen, dvs. mellem 20 og 25 indsatte.

Arresthuset er normeret til to værkmesterstillinger. Den ene stilling er ledig pr. 1. januar 2003, men er slået op til besættelse. Værkmestrene er efter det oplyste selvafløsende, således at når den ene er syg, holder ferie eller afspadserer mv., er den anden værkmester alene på værkstederne. I sådanne tilfælde må antallet af beskæftigede indsatte på værkstederne begrænses, idet en værkmester af sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan være alene med 20-25 indsatte. Værkmesteren oplyste at én værkmester kun forsvarligt kan beskæftige 6-7 indsatte eller maksimalt 9 når han er der alene. Er begge værkmestre til stede, kan der alt efter hvilke materialer der arbejdes med, beskæftiges 12-14 indsatte. Jeg forstod det således at 25

indsatte i beskæftigelse ad gangen er en målsætning arresthuset arbejder hen imod, og at denne skal kunne nås med to værk mestre.

Arbejdsopgaverne i arresthuset er hovedsageligt montagearbejde og pakkeopgaver. På tidspunktet for inspektionen blev der på værkstederne pakket stearinlys i gaveæsker til eksport. Dette var en hasteopgave der skulle være færdig tre dage senere. Værkmesteren oplyste at arresthuset har et godt renommé i lokalområdet og har gode aftaler med flere forskellige firmaer fx Matas og Triumph. Arresthuset havde fx pakket gaveæsker til julehandlen for Matas. Dagen før inspektionen havde arresthuset fået rawlplugs hjem til celloarbejde.

Perioden lige før og efter jul er normalt en svær periode at skaffe arbejde. Det blev oplyst at arresthuset ikke er vant til at det er vanskeligt at skaffe opgaver hjem, men at man på det seneste har oplevet at det bliver sværere og sværere. Konkurrencen om opgaverne bliver hårdere, samtidig med at mange firmaer flytter til udlandet. Som følge heraf har arresthuset fået problemer med at skaffe tilstrækkeligt arbejde til at opfylde de indsatte behov for beskæftigelse. Arresthuset oplyste at man i modsætning til tidligere – hvor arresthuset til tider havde for meget arbejde og derfor kunne levere opgaver til andre arresthuse – nu bruger regionsværkmesteren i Ringsted som supplement. Arresthuset har dog ikke et ret godt kendskab til regionsværkmesteren, der efter det oplyste er tiltrådt sin stilling den 1. november 2002.

Arresthuset oplyste at der er (mange) indsatte som gerne vil have arbejde, men som ikke kan tilbydes det. Det er ledelsens opfattelse at flere indsatte ønsker arbejde i de perioder hvor arbejdsopgaverne er få, og mange ikke kan tilbydes beskæftigelse, end i perioder hvor alle der ønsker det, kan få arbejde.

Flere af de indsatte jeg talte med under inspektionen, udtrykte utilfredshed med de manglende muligheder for arbejde i arresthuset.

Det blev oplyst at de indsatte der ønsker at arbejde, men som ikke kan tilbydes beskæftigelse, får udbetalt et beløb svarende til en dagsdusør (grundbeløbet pr. time uden tillæg), således at de indsatte er garanteret en timeløn. De indsatte får ventepenge fra dagen efter at de har bedt værkmeesteren om arbejde. Enkelte af de indsatte jeg talte med under inspektionen, mente ikke at alle indsatte er klar over at det forholder sig således. Ledelsen oplyste at det var ledelsens opfattelse at alle indsatte er klar over at der udbetales dagsdusør selv om der ikke kan tilbydes arbejde. Manglen på arbejde har således ringe eller ingen økonomisk betydning for de indsatte, men det betyder (selvfølgelig) at de indsatte opholder sig mere på cellerne uden aktiviteter. I de perioder hvor der ikke er arbejde nok, betyder det en stor belastning for arresthusets økonomi, idet der udbetales 8-9.000 kroner om ugen. Når der ikke er arbejde, går beløbet fra arresthusets rådighedsbeløb.

Det bør efter min opfattelse fremgå af husordenen at de indsatte der ønsker at arbejde, men som ikke kan tilbydes beskæftigelse, får udbetalt et beløb svarende til en dagsdusør. Jeg henstiller at dette medtages ved den næste revision af husordenen.

Jeg beder om underretning om hvad der er sket i anledning af min henstilling.

De indsatte der har arbejde, er garanteret en timeløn. Hvis der ikke er arbejde nok hertil, får den indsatte suppleret op. Hvis den indsatte er tilbudt – og tildelt – arbejde nok til at tjene mindst timelønnen, men ”bare ikke gider lave arbejde hurtigt eller længe nok” til at tjene svarende til timelønnen, får den indsatte kun den dusør der svarer til det producerede. Efter det oplyste er der en del indsatte der kun producerer til betaling af fjernsyn – 35 kroner om ugen.

De indsatte der er beskæftigede på værkstederne, bestemmer selv hvornår de holder pauser og hvor længe.

Arrestforvareren oplyste at der ofte er indsatte i arresthuset der ikke er interesse-rede i arbejde, og som er vanskelige at motivere hertil da de ikke økonomisk har behov herfor. Flere indsatte får penge ind udefra.

Problemerne med at skaffe arbejde til de indsatte deler Arresthuset i Helsingør med andre arrest-huse – om end problemerne ikke er så store i dette arresthus som andre steder i landet.

To af de indsatte jeg talte under inspektionen, undrede sig over at det ikke var muligt (i hvert fald ikke for alle indsatte) at medtage optjent tillæg for udført arbejde fra et arresthus til et andet, fx hvis en indsat overflyttes på grund af ordens- og sikkerhedsforhold eller for at komme tættere på familien.

Ledelsen oplyste under det afsluttende møde at der i arresthuset i lighed med andre steder overføres tillæg for ligeartet arbejde. Det betyder at fx en gangmand der bliver flyttet og fortsætter som gangmand kan bevare sit tillæg, mens fx en maler der bliver overflyttet og får arbejde som gangmand mister sit tillæg og for så vidt må starte forfra med grundbeløbet uden tillæg.

Det fremgår af § 9, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbekendtgørelsen), at institutionen kan udbetale stabilitetstillæg pr. time jf. § 27 ”efter 4 ugers beskæftigelse på samme beskæftigelsessted”, under forudsætning af at den indsatte har ydet en tilfredsstillende arbejdsindsats og udvist arbejdsmæssig stabilitet. Efter § 9, stk. 2, kan en indsat der opfylder betingelserne i stk. 1, ”efter yderligere 8 ugers beskæftigelse på samme beskæftigelsessted” få udbetalt et kompetencetillæg pr. time jf. § 27. Tildeling af kompetencetillæg forudsætter en konkret vurdering af den indsattes arbejdsmæssige kvalifikationer.

Jeg går ud fra at det er de nævnte tillæg de indsatte jeg talte med hentydede til.

Jeg beder direktoratet om at oplyse om arresthusets praksis vedrørende tillæg, giver direktoratet anledning til bemærkninger

3.1.1. Dagligdagen for indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse

Under inspektionen gennemgik arresthuset på min forespørgsel dagligdagen for de indsatte der ikke kan tilbydes arbejde.

Arresthuset oplyste følgende:

De indsatte lukkes ud fra cellerne om morgenen kl. 7.00 hvor de får morgenmad og kan tage bad. På lørdage, søndage og helligdage sker vækningen først kl. 8.00.

Kl. 8.00 låses de indsatte tilbage på cellerne indtil kl. 11.30, hvor der åbnes til frokost (samtidig med at de beskæftigede lukkes til middagspause).

Kl. 12.30 skal de indsatte der ikke arbejder på værkstedet, tilbage på cellerne (arbejdstiden genoptages kl.12.00).

Cellerne åbnes derefter kl. 16.00, en halv time efter at arbejdet for de indsatte på værkstedet ophører, således at de har mulighed for at bade.

Kl. 21.00 skal de indsatte være tilbage på deres celler.

Lørdage, søndage og helligdage er der fællesskab fra kl. 8.00 til kl. 21.00.

Jeg anmoder om at få oplyst hvornår de indsatte der modtager mad fra Statsfængslet i Jyderup, får uddelt aftensmaden.

Om dagligdagen for indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, henviser jeg til mine bemærkninger under pkt. 3.4. nedenfor.

3.2. Fritid

Uden for arbejdstiden er der fællesskab på de enkelte afdelinger – med undtagelse af isolationsafdelingen. På fællesskabsafdelingerne findes der, som nævnt ovenfor under punkt 2.3.1., mulighed for brug af fodbold- og elektronisk dartspil, ligesom de indsatte kan spille bordtennis. I et lille rum på afdelingerne er der mulighed for at benytte den opstillede PlayStation (1). Desuden findes der på alle afdelinger en lille reol med et begrænset udvalg af spil, puslespil og bøger.

De indsatte kan i fritiden benytte kondirummet efter et særligt fastlagt skema der er lagt, så alle afdelinger har mulighed for at komme til træning 2-3 gange om ugen. Kondirummet kan benyttes af fire indsatte ad gangen (i en time). Isolanter skal melde sig til hos personalet om morgenen. I kondirummet er der kondicykler, diverse andre maskiner og træningsredskaber. Det blev oplyst at kondirummet kan benyttes fem af ugens syv dage. Ledelsen oplyste at redskaber mv. i lokalet er til brug for konditionstræning – ikke styrketræning. Efter træningen tager de indsatte bad på deres egen afdeling. Otte fængselsfunktionærer fik i 2001 et kort kursus i brugen af kondirummets muligheder.

Derudover er der mulighed for gårdtur. På hverdage afholdes gårdtur fra kl. 16.15 til 17.15. Lørdage, søndage og helligdage afholdes gårdtur fra kl. 15.00 til 16.00. Det blev under inspektionen oplyst at kun meget få indsatte ønsker at benytte muligheden for gårdtur om vinteren. I sommerhalvåret kan gårdturen udvides til to-tre timer hvis vejrliget tillader det. Indsatte på isolationsafdelingen har mulighed for gårdtur om formiddagen (ca. kl. 9.00-10.00). Tiderne for gårdtur fremgår af arresthusets husorden.

Der er kun i begrænset omfang mulighed for boldspil på gårdtursarealerne. Det blev oplyst at de indsatte får stillet skumbolde til rådighed. Herudover kan de ind-

satte bede om at få et ringspil med ud på gårdturen. Se herom ovenfor under punkt 2.3.7.

Det fremgår af arresthusets husorden at indsatte der har andre ønsker om fritidsaktiviteter, kan rette henvendelse til den koordinerende overvagtimester der varetager aktiviteter på fritidsområdet.

Det blev oplyst at de indsatte der ikke ønsker at modtage mad fra Statsfængslet i Jyderup, har mulighed for selv at lave mad i afdelingens køkken.

Talsmanden på afdeling D og to andre indsatte jeg talte med under inspektionen, udtrykte ønske om at få en PlayStation 2 – eventuelt indleveret til brug på egen celle.

Vedrørende PlayStation kan jeg til orientering for arresthuset oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af andre arresthuse har erfaret at praksis med hensyn til udlevering af PlayStations er forskellig i arresthusene. I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Mors anmodede jeg derfor direktoratet om en udtalelse vedrørende dette forhold. Direktoratet indhentede i den anledning oplysning fra de enkelte arresthuse om deres praksis. Direktoratet meddelte mig herefter blandt andet at der bør følges en ensartet praksis i arresthusene med hensyn til udlevering af egne PlayStations. Direktoratet ville derfor i forbindelse med udmøntningen af en indstilling fra en projektgruppe som direktoratet i sin tid har nedsat, overveje hvilken praksis arresthusene fremover skal følge på dette punkt og underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

Direktoratet oplyste den 18. september 2002 at der blandt de tiltag der foreslås iværksat i 2003 til bekæmpelse af narkotika i kriminalforsorgens institutioner, er nævnt en begrænsning i udlevering af de indsattes egne effekter.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har senest den 5. marts 2003 orienteret mig om status i den generelle sag om udlevering af elektriske apparater i kriminalforsor-

gens fængsler og arresthuse (mit j.nr. 2001-4088-628 PH). Direktoratet har bl.a. oplyst at sagen på grund af kriminalforsorgens økonomiske situation ikke bliver afsluttet i 2003. Direktoratet har endvidere oplyst at dette betyder at det er op til den enkelte institutions leder at fastsætte retningslinjer for om PlayStation 2 kan tillades i institutionen. Direktoratet har endvidere anført at det er direktoratets vurdering at der ikke er noget til hinder for at fængsler og arresthuse etablerer en lejeordning hvorefter de indsatte kan leje rene udgaver af PlayStation 2.

Jeg har den 13. marts 2003 noteret mig det oplyste over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg har endvidere bedt direktoratet om at underrette mig når der til sin tid er taget stilling til hvad der videre skal ske med forslaget om at udstrække og udvide forbuddet vedrørende elektriske apparater.

Talsmandens ønske om en PlayStation 2 kan både forstås som et ønske om at de indsatte selv må medbringe sådanne, eller som et ønske om at arresthuset indkøber sådanne til evt. udlejning. Set i lyset af ovenstående orientering fra direktoratet samt det forhold at de indsatte i Arresthuset i Helsingør har PlayStation (1) stillet til rådighed, foretager jeg ikke videre vedrørende dette forhold.

Om fritidstilbuddene i øvrigt henviser jeg til mine bemærkninger under pkt. 3.4. nedenfor.

3.3. Fællesskab

Ifølge husordenen har de indsatte der er placeret i fællesskabsafdelingerne, mulighed for fællesskab i fritiden. Der er således mulighed for fællesskab fra ”opmønstring til afmønstring” – med undtagelse af den tid der er arbejdstid (uanset om den indsatte arbejder eller ej).

Under benyttelse af kondirummet og under gårdtur har de indsatte fællesskab med andre indsatte på den afdeling hvor den pågældende sidder.

Indsatte der ikke er isolerede, men af pladshensyn er placeret på afdeling B (isolationsafdelingen), har mulighed for cellefællesskab med en anden indsat fra afdeling B. Denne mulighed fremgår ikke af husordenen.

Efter min opfattelse bør arresthuset ved næste revision af husordenen medtage et afsnit herom.

Jeg beder arresthuset om at underrette mig herom.

Indsatte der er isolerede efter rettens bestemmelse, er alene på gårdtur om formiddagen. Indsatte der er anbragt i frivilligt enerum, kan gå gårdtur sammen med andre indsatte der også er gået frivilligt i enerum, såfremt de indsatte er enige herom.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 16. juli 2002 udsendt nye regler mv. (bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002 og vejledning nr. 71 af 5. juli 2002) om de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen der trådte i kraft den 1. august 2002, indeholder blandt andet et nyt kapitel om fællesskab i arresthusene. Af direktoratets udsendelsesskrivelse af 16. juli 2002 vedrørende fællesskab i arresthusene fremgår blandt andet følgende:

”Strafudståelsen må ikke medføre yderligere begrænsninger i den dømtes tilværelse, end hvad der er nødvendigt for at fuldbyrde straffen, jf. også straffuldbyrdelseslovens § 4. Endvidere indebærer normaliseringsprincippet bl.a., at forholdene i fængsler og arresthuse skal indrettes, så de så vidt muligt svarer til forholdene udenfor. Dette princip taler for, at de indsatte har adgang til fællesskab i videst muligt omfang.

Hertil kommer, at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med sin inspektionsvirksomhed har rejst spørgsmålet herom. Endvidere har Europarådets Torturkomité påpeget vigtigheden af, at alle indsatte, herunder varetægtsarrestanter, har mulighed for at tilbringe en rimelig del af dagen udenfor cellerne beskæftiget med fornuftige aktiviteter af varierende karakter (fællesskabsaktiviteter, uddannelse, sport og meningsfyldt erhvervsfagligt arbejde).

Reglerne er således udfærdiget på baggrund af en afvejning af dels hensynet til at give indsatte adgang til fællesskab i videst muligt omfang, dels hensynet til orden og sikkerhed samt de bygnings-

mæssige forhold, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum. Hertil kommer de særlige sikkerhedsmæssige problemer som følger af, at visse arresthuses størrelse og bygningsmæssige forhold er således, at muligheden for akut tilkald af ekstra personale i forbindelse med f.eks. uro blandt de indsatte, der har fællesskab, er begrænsede.

Udgangspunktet er, at der i det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal indrettes fællesskabsrum m.v. i arresthuset, og at de indsatte i givet fald kan få adgang hertil i det omfang, det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hvis der ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., skal der være adgang til styret cellefællesskab. Ved styret cellefællesskab forstås, at det er institutionen, som konkret afgør mellem hvilke indsatte, der kan være cellefællesskab.

De regler om gennemførelsen af de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte, som arresthuset skal fastsætte i medfør af bekendtgørelsens § 2 og §§ 16-17 skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse. Hvis arresthuset efterfølgende fastsætter nye regler, skal disse ligeledes indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse.

Baggrunden for bestemmelsen om, at de lokale retningslinjer skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse, er, at direktoratet ønsker at følge dette område meget nøje. Det er således hensigten, at en sådan godkendelsesprocedure skal medvirke til at sikre, at der under hensyntagen til de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i videst muligt omfang etableres fællesskab, og at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab.”

Direktoratet har i forbindelse med en anden inspektion orienteret mig om at direktoratet samlet vil gennemgå alle arresthuses retningslinjer for fællesskab i lyset af de nye regler om fællesskab i arresthusene. Direktoratet har desuden oplyst at arresthusenes retningslinjer for fællesskab endvidere vil skulle sammenholdes med henblik på at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab. Direktoratet har senest ved brev af 4. marts 2003 oplyst at det endnu ikke har været muligt at færdiggøre arbejdet, og at direktoratet på ny vil orientere mig om sagens status primo juni 2003.

Arresthuset i Helsingør oplyste under inspektionen at arresthusets husorden er blevet indsendt til direktoratet, men at direktoratet endnu ikke havde svaret.

Jeg beder om underretning om direktoratets stillingtagen til Arresthuset i Helsingørs retningslinjer for fællesskab og beder om kopi af de endelige retningslinjer.

Om mulighederne for fællesskab henviser jeg i øvrigt til mine bemærkninger under pkt. 3.4. nedenfor.

3.4. Sammenfatning vedrørende arbejde, fritid og fællesskab.

Under den afsluttende samtale med ledelsen gjorde jeg opmærksom på at arresthusets største problem efter min opfattelse er at der ikke kan skaffes nok arbejde til de indsatte. Jeg anførte i den forbindelse at værkstederne rummer mange muligheder, og at arresthuset bør være opmærksom på muligheden for at udnytte alle arbejdspladserne på værkstederne i kælderens. Hertil oplyste arrestforvareren at bemanningen i forhold til antallet af indsatte kunne vanskeliggøre en eventuel udvidelse af arbejdsmulighederne og aktiviteterne i det hele taget.

Om de indsattes muligheder for fællesskab anførte jeg desuden at arresthuset bør overveje at kompensere for at der ikke er nok arbejde til de indsatte, herunder at de indsatte ikke som udgangspunkt har arbejdsfællesskab. Jeg foreslog at dette kunne ske ved for eksempel oftere at åbne dørene til cellerne i løbet af dagen og ved udvidet tidsrum for anvendelse af kondirummet. Arresthuset henviste i den forbindelse til at afdelingerne skal fungere i dagligdagen, herunder gangmændene, der i tilfælde af mere fællesskab ville skulle gøre rent mv. mens de øvrige indsatte på afdelingen benytter sig af fællesarealerne på fællesskabsafdelingerne. Jeg bemærkede at det tilbud om fællesskab som de indsatte i arresthuset har, ikke er noget dårligt tilbud – set i forhold til muligheder for fællesskab for indsatte i andre arresthuse. Arresthusets gode bygningsmæssige forhold, herunder de store fællesarealer giver gode muligheder for fællesskab.

Jeg har noteret mig at arresthuset prioriterer dét at skaffe arbejde til de indsatte højt, og jeg går ud fra at arresthuset også fremover vil tilstræbe at de indsatte som måtte ønske det, får tilbudt beskæftigelse.

Jeg har desuden noteret mig arresthusets bemærkninger om personalemæssige forhold mv. der kan vanskeliggøre en eventuel udvidelse af arbejdsmuligheder og øvrige aktiviteter.

Jeg er imidlertid af den opfattelse at det (generelt) er vigtigt – særligt i perioder hvor man ikke kan tilbyde de indsatte beskæftigelse – at kompensere for den manglende beskæftigelse inden for de rammer der følger af ordens- og sikkerhedsmæssige forhold. Jeg henviser desuden til at indsatte som ønsker beskæftigelse, men som ikke kan tilbydes dette, er låst inde på cellerne i længere tid ad gangen i løbet af dagen, jf. pkt. 3.1.1.

Jeg henstiller derfor til arresthuset (og Direktoratet for Kriminalforsorgen) at overveje hvilke muligheder der er for at kompensere herfor – især i de perioder hvor arresthuset ikke kan tilbyde de indsatte nogen form for beskæftigelse. Jeg henviser her fx til muligheden for øget fællesskab, fx celledællesskab i løbet af dagen og udvidelse af tidspunkterne for benyttelse af fritidsaktiviteterne.

Jeg henstiller desuden til arresthuset at overveje mulighederne for at benytte alle arbejdspladserne på værkstederne i de perioder hvor der er arbejdsopgaver hertil (eventuelt efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde).

Jeg beder om at få oplysning om hvad der sker i anledning af mine henstillinger.

3.5. Undervisning

Arresthuset er tildelt 850 undervisningstimer om året. Alle de tildelte undervisningstimer udnyttes. Timerne deles mellem to lærere der er ansat i Statsfængslet ved Horserød. Hertil kommer at arresthuset i efteråret 2002 fik tildelt nogle ekstra timer samt en ekstra lærer til edb-undervisning. Ordningen med denne ekstra undervisning udløb den 31. december 2002. På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset endnu ikke fået tilsagn om at ordningen kunne fortsætte i 2003.

En af de indsatte jeg talte med under inspektionen, og som modtog edb-undervisning gav udtryk for at de indsatte meget gerne så at ordningen kunne fortsætte.

Tilbuddet om undervisning er åbent for alle indsatte, og de der ønsker det, bliver undervist. Arresthuset oplyste at antallet af indsatte der modtager undervisning, er

meget svingende, men på tidspunktet for inspektionen modtog 12-14 indsatte undervisning. I arresthusets husorden er det under emnet undervisning oplyst at de indsatte ved at udfylde en anmodningsseddel kan kontakte de to tilknyttede time-lærere. Der er mulighed for at tilrettelægge undervisningen i samråd med lærerne og evt. de videre uddannelsesplaner.

Arresthuset har som nævnt et undervisningslokale hvor der er opstillet fire pc'er. Undervisningen foregår delvist i undervisningslokalet og delvist i fællesskabsafdelingernes fællesrum – alt efter undervisningens indhold og lærerens og de indsattes ønsker. Arresthusets ledelse mente der var tilfredshed med antallet af pc'er i undervisningslokalet.

Under inspektionen blev det oplyst at arresthusets gerne ser at arresthuset får tildelt flere undervisningstimer. Arresthusets ledelse oplyste at arresthuset er normeret som arresthus, men at ca. halvdelen af de indsatte almindeligvis er afsonere, hvoraf mange venter på at blive overført til et lukket fængsel hvor de vil få bedre muligheder for undervisning mv.

Af arresthusets besvarelse af den spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden iværksatte i 1997 vedrørende forholdene i alle arresthuse, fremgår det om undervisningstilbuddene at der tilbydes undervisning i dansk, regning og matematik, og at der tilbydes specialundervisning. Arresthuset har opdateret skemaet til brug for inspektionen.

Talsmanden på afdeling D klagede over at undervisningen ikke virkede tilstrækkelig organiseret, i hvert fald var det hans indtryk at den ene af arresthusets lærere ofte måtte påtage sig at sætte de indsatte der skulle have den anden lærer, i gang samtidig med hendes egen undervisning. Talsmanden var utilfreds med at de indsatte der modtog undervisning på afdeling D, ikke så ret meget til den lærer der skulle undervise dem.

Jeg modtog af talsmanden kopi af referatet af et afdelingsmøde som afdeling D afholdt den 4. december 2002, hvoraf det fremgår at den overvagtimester der deltog i afdelingsmødet, ville undersøge lærerbetjeningen på afdelingen.

Under det afsluttende møde med ledelsen viderebragte jeg talsmandens klage over undervisningen. Ledelsen var ikke ubekendt med at afdeling D var utilfredse med den lærermæssige betjening idet det som nævnt var kommet frem på det omtalte afdelingsmøde. Ledelsen havde imidlertid ikke forud for afdelingsmødet haft kendskab til en sådan utilfredshed. Det var ledelsens indtryk at de indsatte i arresthuset generelt er tilfredse med undervisningen. Arrestforvareren tilkendegav at han ville undersøge hvorledes de to faste lærere havde delt undervisningen mellem sig og tale med dem om hvorledes undervisningen opleves af de indsatte – især på afdeling D.

Jeg anmoder om at få oplyst hvad undersøgelserne og samtalerne har givet anledning til.

Jeg er fra en opfølgingsinspektion som jeg foretog af Arresthuset i Næstved den 24. september 2002, bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningslokale(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af denne evaluering for så vidt angår Arresthuset i Helsingør.

Endvidere beder jeg arresthuset om at oplyse om undervisningen af isolerede indsatte og eventuelle udlændinge.

4. Lægebetjening

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2.3.13. eget lokale til læge- og sygeplejerskebesøg. Arresthuslægen kommer fast én gang om ugen (ifølge arresthusets husorden hovedsagelig torsdag). Derudover kan lægen tilkaldes efter behov. Har en indsat behov for lægebesøg udenfor normal arbejdstid benytter arresthuset lægevagten. Arresthuset er tildelt 5 lægetimer og 28 sygeplejersketimer om ugen.

Af arresthusets besvarelse af den spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden iværksatte i 1997 vedrørende forholdene i alle arresthuse, fremgår det om medicinbeholdningen at der gemmes en kopi af apotekets regning, og at restmedicin opbevares i medicinskab og returneres til apoteket. Sygeplejersken og arrestforvareren har nøgle til medicinskabet. Arresthuset har som nævnt opdateret skemaet til brug for inspektionen.

Lægejournalerne opbevares i et aflåst skab som kun sygeplejersken og arrestforvareren har adgang til. Det fremgår af besvarelsen af spørgeskemaerne at arrestforvareren aldrig anvender nøglen, men har en sådan som reserve.

Jeg beder om oplysning om hvorvidt arresthuset modtager kvittering for den restmedicin der afleveres på apoteket.

Jeg beder endvidere arresthuset oplyse om restmedicinen afleveres af sygeplejersken eller af en anden af de ansatte.

Det fremgår af husordenen at indtagelse af medicin (og euforiserende stoffer) kun er tilladt efter ordination fra arresthusets læge.

Eventuelle stofmisbrugere blandt de indsatte nedtrappes med oxabenz eller metadon.

Jeg går ud fra at de indsatte indtager medicin i personalets påsyn. Jeg går også ud fra at en allerede iværksat behandling/nedtrapning fortsættes i arresthuset.

5. Belægning mv.

Af en belægningsoversigt som jeg fik tilsendt forud for inspektionen, fremgår det at 36 indsatte den 2. december 2002 var anført som varetægtsarrestanter, 1 som anholdt, 1 som ”andet” og 31 som afsonere. Af de i alt 69 indsatte var der 3 kvinder. Også på inspektionsdagen var der tale om 100% kapacitetsudnyttelse.

Det blev oplyst at arresthuset i løbet af det sidste år (2002) ikke har haft ledig kapacitet. I 2002 var ingen celler blevet malet – hvilket arresthuset tilstræber sker løbende – idet samtlige celler var belagt hele tiden. Efter det oplyste havde arresthuset i sommeren 2001 haft en afdeling lukket.

Arresthuset oplyste som nævnt ovenfor under punkt 3.5. at arresthuset igennem en årrække har haft ca. halvdelen af pladserne belagt med afsonere, hvoraf mange afventer overflytning til et lukket fængsel.

Under henvisning til det oplyste om den meget høje belægning, går jeg ud fra at der i arresthuset forekommer perioder med overbelægning. Jeg beder om oplysning om hvor sådanne ”ekstra” indsatte anbringes. Jeg er opmærksom på at arresthuset ikke råder over fællesrum der er egnede til belægning, således som det er tilfældet i mange andre arresthuse.

Europarådets komité til forebyggelse af tortur og umenneskelig behandling (Torturkomitéen) aflagde besøg i Danmark fra den 28. januar 2002 til den 4. februar 2002, og komitéen besøgte bl.a. Arresthuset i Helsingør. I komitéens rapport af 14. august 2002 er bl.a. anført følgende (s. 19):

” ...

In all the above-mentioned prisons, inmates were accommodated one to a cell, measuring 6 to 7 m², in Elsinore, occasionally two to cells measuring 14 m².

...

To sum up, material conditions were of a high standard at Elsinore Local Jail ...”

Til orientering kan oplyses at jeg i en sag som er rejst af egen drift, har bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om at underrette ombudsmandsembedet om direktoratets bidrag til besvarelse af komitéens rapport. Komitéen har bedt om svar inden 6 måneder fra afgivelsen af rapporten.

Jeg har endnu ikke modtaget sådan underretning.

Arresthuset forsøger at placere de indsatte på afdelingerne således at de der har besøgs- og brevkontrol placeres på to afdelinger, mens de øvrige uden begrænsninger (afsonere mv.) placeres på de øvrige tre afdelinger.

Arresthuset oplyste at der indimellem er problemer med stærke indsatte. Arresthuset har fra tid til anden indsatte rockere som forsøger at styre en afdeling. Sådanne indsatte forsøges i videst muligt omfang fordelt på afdelingerne så der ikke dannes grupper. Arresthuset havde på inspektionsdagen 6-8 indsatte med rockerrelationer, men har tidligere haft 12-14 indsat på samme tid. Der er også rockere der har en positiv indvirkning på hverdagen på de forskellige afdelinger.

Arresthuset modtager Bandidos-rockere og andre med tilknytning til Bandidos.

Vedrørende indsatte der er sigtet (eller dømt) for pædofili eller andre forbrydelser mod børn, oplyste arresthuset at de andre indsatte ofte hurtigt finder ud af det. Arrestforvareren oplyste i den forbindelse at det ham bekendt ikke er almindeligt blandt de indsatte at nyindsatte skal fremvise domsudskrift til andre indsatte. Omtale i pressen gør det ofte kun muligt for pædofile indsatte at skjule sig i meget kort tid. Er sagen ikke omtalt i pressen, er det arresthusets erfaring at enkelte indsatte kan holde deres overtrædelse skjult. De fleste af sådanne indsatte beder om enrum – ligesom andre indsatte der oplever trusler fra de øvrige indsatte.

Arrestforvareren oplyste at arresthuset på tidspunktet for inspektionen havde tre indsatte (dømt for forbrydelser mod børn) siddende i enrum. Arresthuset forsøger at få sådanne indsatte placeret på en almindelig afdeling hvis de kan motiveres hertil, ellers kan de placeres i andre arresthuse, fx Roskilde, hvor i hvert fald lokale indsatte ikke er så kendte. Arrestforvareren oplyste at indsatte der har

begået forbrydelser mod børn, tilsyneladende godt kan lide at være i arresthuset selv om de sidder isoleret, idet få ønsker at blive flyttet.

Arrestforvareren oplyste at arresthuset en gang imellem har unge indsatte, men at det i reglen er meget kortvarigt, idet de hurtigt (indenfor et døgn) overføres til en sikret institution.

Arresthuset har ingen erfaringer med at de kvindelige indsatte ikke kan afsone i fred for de mandlige indsatte.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arresthuset får den daglige kost fra Statsfængslet i Jyderup.

Adskillige indsatte ønsker ikke at modtage maden fra Statsfængslet i Jyderup, men laver i stedet for selv mad i afdelingernes køkken. Tidligere smed arresthuset meget af den leverede mad ud, men nu får arresthuset kun leveret mad til de indsatte der ønsker at spise maden.

Den besparelse arresthuset opnår ved denne ordning, går til de indsatte, fx til spil mv. til afdelingerne, havregryn, cornflakes og til rundstykker lørdag og søndag. Halvdelen af besparelsen går til indkøb af kød mv. til de indsatte der ikke modtager maden fra Statsfængslet i Jyderup. Mange indsatte har som tidligere nævnt ikke økonomiske problemer og kan derfor selv stå for forplejning mv.

Flere af de indsatte jeg talte med, gav udtryk for at det er forbundet med en vis lavstatus blandt de indsatte at modtage forplejningen fra Statsfængslet i Jyderup.

På fællesskabsafdelingerne er der ofte madgrupper, hvilket giver et bedre sammenhold på afdelingen. Omvendt er det ikke alle indsatte der har råd til at afbe-

stille den leverede mad, da det koster mere at stå for sin egen forplejning. En af de indsatte jeg talte med, fortalte at der tit er en indsat der får penge for at vaske op efter madklubben, og nogle får på denne måde råd til at være med.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at ingen indsatte lider overlast i denne forbindelse.

At afdelingerne har gode køkkenfaciliteter giver de indsatte yderligere muligheder for beskæftigelse i fritiden. Mange af de indsatte benytter køkkenerne til at bage kage til besøgende.

Isolationsafdelingen har ikke noget køkken. De isolerede indsatte får derfor alle mad fra Statsfængslet i Jyderup.

Jeg går ud fra at antallet af indsatte i arresthuset der ønsker selv at lave mad i en vis grad er udtryk for at de indsatte er utilfredse med den mad arresthuset modtager fra Statsfængslet i Jyderup.

Jeg har i forbindelse med andre inspektioner ofte behandlet spørgsmål vedrørende forplejningen. Da jeg ikke under inspektionen modtog konkrete klager over forplejningen, foretager jeg ikke yderligere vedrørende dette spørgsmål i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Helsingør.

6.2. Købmand og mad udefra

Der er købmandshandel i arresthuset to gange om ugen. Arresthuset har tidligere haft et butikslokale, men dette er nu nedlagt. Arresthuset oplyste at ordningen fungerer tilfredsstillende, men at der i den sidste tid forud for inspektionen havde været lidt utilfredshed med købmandens priser. Utilfredsheden går bl.a. på at de indsatte ikke kan bestille tilbudsvarene fra købmandens tilbudsavis, som enkelte indsatte har fået indleveret af familie og venner. Arresthusets ledelse oplyste at købmanden så vidt ledelsen ved sælger sine varer til de indsatte til samme priser som varerne sælges til i butikken. Det var ledelsens opfattelse at de indsatte, så-

fremt der (tilfældigvis) er tilbudsvare mellem de indsatte indkøb, får disse varer til tilbudsprisen. Ledelsen ville spørge købmanden herom.

Jeg anmoder om at få oplyst hvad denne forespørgsel førte til.

Jeg går i øvrigt ud fra at ledelsen stedse er opmærksom på at købmanden sælger sine varer til de samme priser som de sælges til i butikken.

Ifølge husordenen kommer købmanden tirsdag og fredag (der er ikke anført klokkeslæt), og bestillingssedler der udleveres ved henvendelse til personalet, afleveres henholdsvis søndag og onsdag. Der er længere leveringstid på kødvarer der skal bestilles næsten en uge i forvejen.

Som omtalt ovenfor (pkt. 6.1) går halvdelen af den besparelse arresthuset opnår ved at mange indsatte ikke modtager mad fra Statsfængslet i Jyderup, til indkøb af kød mv. til de indsatte der selv laver mad. Sådanne kødindkøb foregår ved personalets foranstaltning i den nærliggende OBS-forretning.

Vedrørende de indsatte mulighed for at bestille færdigtillavede måltider udefra oplyste arresthuset at isolerede indsatte har mulighed herfor en gang om ugen – fredag. Arresthuset har indgået en aftale herom med pizzeriaet ”La Santa” i Prøvestenscentret. Dette fremgår ikke af husordenen, men af ”Bestemmelser for Arresthuset i Helsingør, pkt. C5, særforplejning”, der fremtræder som udarbejdet til personalet.

Jeg går ud fra at personalet orienterer isolanter om denne mulighed.

Det fremgår af Rejseinspektionens rapport at de indsatte på tidspunktet for direktoratets inspektion i oktober 1997 havde mulighed for at bestille fastfood fra en lokal grillbar. Rejseinspektionen opfordrede af sikkerhedsmæssige hensyn arrest-

huset til at placere sine indkøb på flere grillbarer for at undgå risikoen for misbrug (fx indsmugling).

Jeg beder arresthuset oplyse hvorfor det alene er indsatte i isolation der kan bestille mad udefra.

Jeg går ud fra at misbrugsrisikoen er mindre når det alene er de indsatte på isolationsafdelingen der kan bestille mad udefra. Såfremt den beskrevne ordning giver direktoratet anledning til bemærkninger, beder jeg om at modtage disse.

6.3. Fjernsyn mv.

Arresthuset udlejer radioer og tv'er til de indsatte. Lejen for tv er ifølge husordenen 35 kr. pr. uge. Radio koster 10,50 kr. pr. uge at leje. Arresthuset oplyste at de indsatte har mulighed for at se flere kanaler (ca. 7).

Lejebeløbet trækkes forlods af vederlag for arbejde. De indsatte der ikke er i beskæftigelse, skal betale til personalet. For meget betalt leje tilbagebetales ved løsladelse eller overførsel til anden institution.

Det er ikke tilladt de indsatte at have egen radio, walkman, cd-afspiller, pc, PlayStation mv. på cellen, men der kan udleveres op til 10 cd'er.

Jeg går derfor ud fra at den radio som arresthuset udlejer, indeholder cd-afspiller således at den kan anvendes til gengivelse af musik efter de indsattes eget valg.

Der findes tv på fællesskabsafdelingerne.

Varetægtsarrestanter der er isolerede efter rettens bestemmelse, får stillet gratis tv til rådighed.

6.4. Køleskabe

De indsatte på fællesskabsafdelingerne har adgang til køleskab i køkkenerne, mens der er opstillet køleskab på cellerne i isolationsafdelingen (B).

De fælleskøleskabe jeg så under inspektionen, var meget fyldte.

Under min inspektion konstaterede jeg at enkelte af de indsatte på afdeling C havde køleskab på cellerne. De indsatte på denne afdeling gav under inspektionen udtryk for at det er rart at have eget køleskab.

Da jeg ikke under inspektionen blev klar over hvor mange af cellerne – udover cellerne på isolationsafdelingen – der er udstyret med eget køleskab, beder jeg arresthuset oplyse mig herom, herunder om det er hensigten at alle celler skal udstyres med eget køleskab.

En af de indsatte som jeg talte med oplyste at hans afdeling på tidspunktet for inspektionen havde 7.000 kroner stående som opsparing. De indsatte på denne afdeling kunne godt tænke sig at købe et ekstra køleskab for pengene da det køleskab der er i afdelingens køkken, er for lille.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om arresthuset har kendskab til dette ønske, og om arresthusets bemærkninger hertil.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

Om besøg fremgår det af husordenen at de indsatte der ikke er underlagt besøgs-kontrol, har mulighed for mindst en times besøg om ugen. Hvis der er plads i besøgsrummet, kan der gives tilladelse til besøg i to timer eller til besøg to gange om ugen. Det er den besøgende der skal lave aftale om besøg med den fængselsfunktionær der varetager besøgsafsnittet. Den besøgende skal udfylde en besøgsanmodning. I den forbindelse gøres der opmærksom på at den der anmoder om besøg, skal skrive under på at der må rettes henvendelse til Kriminalregistret. Dette

betyder at der må påregnes en ekspeditionstid på op til en uge. Husordenen indeholder en forholdsvis detaljeret gennemgang af reglerne vedrørende besøg og afvikling heraf.

Som nævnt ovenfor under punkt 2.3.10. er der mulighed for besøg i tidsrummet 9.00 til 16.00 mandag, tirsdag og torsdag, 9.00 til 19.00 onsdag, 9.00 til 12.00 fredag og 14.30 til 17.30 søndag. Der er således også mulighed for at modtage besøg i arbejdstiden.

Det oplyste om besøg giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Om telefonering fremgår det af husordenen at afsonere – i det omfang det er praktisk muligt – kan få lov til for egen regning at telefonere to gange om ugen. Et telekort kan købes vis afdelingspersonalet. Telekort koster 100 kroner.

Under inspektionen oplyste arresthuset at de indsatte får tilladelse til at telefonere i overensstemmelse med reglerne i straffuldbyrdsloven og telefonbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 om adgang til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner). Arresthuset har en telefon i vagtrummen mellem de enkelte etagers to afdelinger. Den indsatte – der ikke selv må trykke nummeret der ringes til – står imens i mellemgangen (bag trappen).

Jeg tager disse oplysninger til efterretning.

Jeg anmoder arresthuset om oplysning om varetægtsarrestanters mulighed for at telefonere.

I husordenen er det under overskriften ”Anmodninger” anført at indsatte der ønsker at tale med fx politi, den beskikkede advokat, arrestforvareren, overvagtmeesteren eller andre, kan rette henvendelse herom på en anmodningsseddel.

6.6. Talsmandsordning

Det fremgår af husordenen at hver afdeling kan vælge en talsmand der varetager interesserne for den enkelte afdeling. Såfremt en afdeling ønsker en talsmand, kan der rettes henvendelse til personalet der herefter vil foranledige at der bliver indkaldt til møde herom med hemmelig afstemning. Muligheden for at vælge en fællestalsmand fremgår ikke af husordenen.

Arresthusets ledelse oplyste at de indsatte opfordres til at vælge talsmænd.

Det blev under inspektionen oplyst at kun en afdeling (afdeling D) på tidspunktet for inspektionen havde valgt en talsmand. Overvagtmasteren på den enkelte afdeling holder møder med de indsatte hvis disse ønsker det. Efter det oplyste er talsmandsordningen ikke populær blandt de indsatte. Der er langt mellem de indsatte der ønsker at være talsmænd.

Arresthusets ledelse oplyste at en fællestalsmand formentlig ville betyde problemer i forhold til de afdelinger hvor de indsatte har besøgs- og brevkontrol.

Ifølge husordenen er der mulighed for kvartalsvise møder med en repræsentant for ledelsen. De indsatte kan til den koordinerende overvagtmaster aflevere forslag og emner der ønskes behandlet på et afdelingsmøde. Denne overvagtmaster udarbejder en dagsorden og indkalder herefter til møde.

Også vedrørende talsmænd er der med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden kommet detaljerede regler. Jeg henviser til lovens § 34 om de indsattes indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9.

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i ste-

det for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

I bekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold. Det drejer sig om antallet af talsmænd (stk. 1, nr. 1), hvor ofte der afholdes valg af talsmænd (stk. 1, nr. 2), om en eventuel fælles talsmand vælges af alle de indsatte eller af talsmændene (stk. 1, nr. 3), proceduren for valg af talsmand og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg (stk. 1, nr. 4), hvor ofte der normalt skal ske drøftelser mellem institutionen og talsmændene (stk. 1, nr. 5) og om talsmændenes drøftelser skal foregå mellem institutionens ledelse eller med de medarbejdere der har ansvaret for de indsattes forhold på afdelinger (afdelingsafsnit), værksteder og undervisningshold (stk. 1, nr. 6). Direktoratet forudsatte i skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 hvormed bekendtgørelsen blev fremsendt til kriminalforsorgens institutioner at disse regler blev fastsat inden bekendtgørelsens ikrafttræden, jf. sidste sætning i cirkulæreskrivelsen.

Idet jeg på denne baggrund går ud fra at arresthuset har udfærdiget sådanne regler, beder jeg om en kopi af reglerne. Hvis der ikke er udfærdiget regler, beder jeg om en udtalelse herom, herunder oplysning om hvornår de kan forventes udstedt.

6.7. Avishold

Arresthuset holder Helsingør Dagblad der gratis stilles til rådighed for de indsatte. Så vidt jeg forstod, indkøber arresthuset regelmæssigt International Herald Tribune i en nærliggende kiosk.

Som jeg bemærkede under inspektionen, oplyste Arresthuset i Vordingborg under min inspektion af dette arresthus den 24. september 2002 at alle kriminalforsorgens institutioner gratis kan modtage Kristeligt Dagblad. Kristeligt Dagblad har telefonisk oplyst mig om at dette forudsætter en selvstændig (skriftlig) ansøgning

til Kristeligt Dagblads Venner der foretager en konkret vurdering af hver enkelt ansøgning.

Jeg kan til orientering oplyse at ombudsmanden i en konkret sag har modtaget kopi af et brev til en klager hvori direktoratet under henvisning til § 16, stk. 1, i den tidligere gældende bekendtgørelse om fuldbyrdelse af straf og til straffuldbyrdeslovens § 58, har udtalt at de indsatte (afsonere) skal have stillet gratis avis til rådighed. Blandt andet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød udtalte jeg at jeg gik ud fra at der også er pligt til at stille gratis avis til rådighed for varetægtsarrestanter. Direktoratet har i en udtalelse af 16. september 2002 vedrørende denne inspektion udtalt at direktoratet finder at varetægtsarrestanter, uanset at § 15, stk. 1, i bekendtgørelsen om ophold i varetægtsfængsel omtaler adgang til aviser og radio- og fjernsynsudsendelser som alternative muligheder, også bør have adgang til gratis avis.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdesloven, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter og bøger mv. på deres eget sprog.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet blandt andet udtalt følgende vedrørende ovennævnte bestemmelse:

”For så vidt angår udenlandske indsatte fremgår det af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 58, at formålet med bestemmelsen er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Med formuleringen "så vidt muligt" i straffuldbyrdeslovens § 58, stk. 3, er det forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

I 2001 udgjorde andelen af udenlandske indsatte i arresthuset i Hillerød 23,7 %. Til sammenligning udgør andelen af udenlandske indsatte i alle landets arresthuse i gennemsnit 13,9 %. På baggrund heraf, og under hensyn til at arresthuset har indsatte af meget forskellige nationaliteter, er det direktoratets opfattelse, at der skal findes 2-3 aviser på hovedsprogene engelsk, fransk eller tysk i arresthuset. Direktoratet tager til efterretning, at arresthuset i stedet for at abonnere på udenlandske aviser forsøger at etablere en ordning med det lokale bibliotek om levering af aviser på hovedsprogene.”

Jeg anmoder arresthuset om oplysning om andelen af udlændinge i arresthuset (evt. i 2002), og om antallet af udlændinge sammenholdt med det ovenfor anførte giver arresthuset anledning til en justeret ordning med biblioteket.

6.8. Samarbejde med sociale myndigheder

Det fremgår af husordenen at en medarbejder fra Kriminalforsorgen i Frihed (Helsingør) en gang om ugen deltager i sagsbehandlingen vedrørende de indsatte på en etage. Forinden og efter disse møder har de indsatte – efter anmodning – mulighed for at tale med medarbejderen om eventuelle sociale problemer.

Spørgsmålet om arresthusets samarbejde med de sociale myndigheder blev ikke berørt under inspektionen. Jeg går ud fra at samarbejdet med KiF-afdelingen og med de enkelte kommuner, når det sker, fungerer tilfredsstillende.

6.9. Vold mv.

Der blev ikke under inspektionen oplyst om vold mellem de indsatte indbyrdes eller indsattes vold mod personalet. I besvarelsen af spørgeskemaet har arresthuset oplyst at der inden for de sidste to år *har* været voldsepisoder mellem de indsatte, og at der i disse tilfælde er blevet indgivet politianmeldelse. Det fremgår ikke hvor mange episoder der har været.

6.10. Præst

Arresthuset har hver torsdag besøg af en – nu pensioneret – sognepræst.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorvidt det er muligt at få besøg af en imam – såfremt der er behov herfor.

6.11. Selvmord og selvmordsforsøg

Det fremgår af besvarelsen af spørgeskemaet at der inden for de sidste to år har været selvmordsforsøg i arresthuset.

Jeg havde forud for inspektionen kendskab til at arresthuset – ca. halvandet år før inspektionen fandt sted – havde oplevet et særdeles voldsomt selvmord. Det blev under inspektionen oplyst at dette selvmord fortsat sætter sit præg på personalet i arresthuset.

6.12. Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner

Arresthuset oplyste at arresthuset jævnligt finder euforiserende stoffer i huset. Det er indtrykket at der altid er hash i huset, mens andre stoffer er forholdsvis sjældne. Det er typisk hash og mobiltelefoner der giver problemer. Sådant smides indover muren udefra. Arresthusets ledelse oplyste at der i to år har været talt om perimetrafspærring af de offentlige områder der grænser op til arresthuset. Det opsatte fintmaskede net over gårdtursarealerne har betydet at der skal kastes lidt længere, men problemet er ikke løst.

Jeg anmoder om at få oplyst hvorledes det går med planerne om sikring.

Til opsporing af mobiltelefoner råder arresthuset over en mobil søger. Ved uanmeldte besøg af narkohunde findes der enkelte euforiserende stoffer hver gang, men sjældent ret meget – og aldrig i samme omfang som det daglige personale opsporer. Oftest er der tale om at personalet finder stof (hash) til de indsatte eget brug. Det er ikke ledelsens indtryk at der foregår handel med stoffer mellem de indsatte i arresthuset.

6.13. Information af de indsatte

Jeg modtog forud for inspektionen arresthusets husorden og en skrivelse med bestemmelser for arresthuset. Sidstnævnte går jeg ud fra er skrevet med personalet som målgruppe.

Det blev oplyst at husordenen tidligere har været oversat til flere sprog bl.a. engelsk og russisk. Disse oversættelser findes i en mappe til udlevering til de indsatte der ikke taler/læser dansk.

Det fremgår af det reviderede spørgeskema at husordenen vil blive fremstillet på engelsk når den er endelig godkendt af direktoratet. Det fremgår også heraf at arresthuset ud over husordenen er i besiddelse af forskelligt materiale udarbejdet af direktoratet og en meddelelse fra Kriminalforsorgen i Frihed til udlevering til de indsatte.

Der blev under inspektionen ikke oplyst nærmere om hvad der findes af informationsmateriale til de indsatte.

Det fremgår af direktoratets rapport fra januar 1998 at arresthuset havde en intern regelsamling under udarbejdelse. Rejseinspektionen oplyste i den forbindelse at arresthusets husorden samt opslag ikke er tilstrækkelig information af de indsatte. Rejseinspektionen foreslog at arresthuset udarbejdede en intern regelsamling som kan udleveres til nyindsatte.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om husordenen igen forventes oversat til andre sprog end engelsk.

Jeg går ud fra at den interne regelsamling der omtales, af rejseinspektionen nu er gjort til en del af husordenen. Såfremt dette ikke er tilfældet beder jeg om underretning herom.

For så vidt angår arresthusets husorden henviser jeg i øvrigt til pkt. 3.1., 3.3. og umiddelbart nedenfor.

Det fremgår af husordenen at en indsat der ankommer til arresthuset og indsættes på en fællesskabsafdeling, vil få udleveret en nøgle til egen celle, således at han/hun selv kan åbne og låse sin dør. Såfremt nøglen bortkommer er den indsatte erstatningspligtig med et beløb på 75,00 kroner.

Det fremgår også at den indsatte er ansvarlig for cellens udseende, vedligeholdelse mv. Derfor er det vigtigt at cellen omhyggeligt gennemgås for defekter ved indsættelsen sammen med en fængselsfunktionær.

Formuleringerne antyder at ansvaret for nøglen og cellen mv. er et objektivt ansvar. Som jeg bemærkede under inspektionen, forudsætter et erstatningsansvar at dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar er opfyldt. Ledelsen oplyste at der ikke ved formuleringerne havde været tilsigtet andet.

Jeg går ud fra at husordenen ved næste revision præciseres i overensstemmelse hermed.

6.14. Frisør

Det fremgår af husordenen at indsatte har ret til at blive klippet ved arresthusets frisør dog maksimalt hver 6. uge. Frisøren kommer efter et tidsskema der findes på de enkelte afdelinger. Ønske om klipning sker ved at udfylde en anmodnings-seddel herom der afleveres til afdelingens personale.

En indsat jeg talte med i telefonen efter inspektionen, oplyste at frisøren benytter en hårtrimmer der klipper meget tæt til hovedet. Den pågældende var bekymret for en eventuel smitterisiko ved anvendelsen af trimmeren. Frisøren havde efter spørgsmål fra den pågældende fortalt at trimmeren renses mellem frisørbesøg. Jeg forstod på den pågældende at hans bekymring var størst når trimmeren anvendes til helt tæt klipning (hvor knivene er helt tæt på hovedet), og ikke når hårlængden er længere.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvilke overvejelser den pågældendes bekymring vedrørende hygiejnen hos frisøren giver anledning til.

6.15. Natsænkning

En af de indsatte jeg talte med oplyste at arresthuset skruer helt ned for varmen om aftenen og natten. Den pågældende mente der er for koldt i både fællesrum og på cellerne om aftenen og om natten.

Jeg hørte ikke andre indsatte klage over varmen.

Jeg går ud fra at varmesystemet i arresthuset er centralt styret og er stillet til natsænkning i hele arresthuset. På baggrund af ovenstående henstiller jeg til at arresthuset undersøger om varmesystemet er stillet korrekt og på en passende aften- og nattemperatur. Jeg beder arresthuset oplyse hvad min henstilling har givet anledning til.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde samtaler med talsmanden på afdeling D og fire andre indsatte om de generelle forhold i arresthuset og med en femte indsat først og fremmest om hans konkrete forhold. Under min afsluttende samtale med arresthusets ledelse forelagde jeg de indsattes klager for ledelsen, med undtagelse af klagerne fra en enkelt indsat som jeg først talte med i telefon dagen efter inspektionen.

De indsatte har fået særskilte svar fra mig på deres klager. De indsattes klager af generel karakter vedrørende de forhold som er omtalt ovenfor, er omtalt under rapportens punkter vedrørende disse forhold.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af arresthusets rapporter mv. for perioden fra den 1. januar 2002 til den 4. november 2002 vedrørende anbringelse i observationscelle, disciplinærsager og sager om udgang i hvilke Arresthuset i Helsingør har truffet afgørelse.

Jeg modtog herefter 10 rapporter om anbringelse i observationscelle, 10 udskrifter af forhørsprotokollen og 10 tilladelser til udgang.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsen (jf. herom senere) kan visse disciplinærsager behandles uden afholdelse af forhør. Det drejer sig om sager hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, og hvor der enten er tale om at overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller at sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt ud klarlagt, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen efter denne bestemmelse at den indsatte ikke ønsker at udtale sig.

Jeg har som det fremgår hverken modtaget sager der er afgjort efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, eller sager hvor der er givet afslag på ansøgninger om udgang.

Jeg udleder heraf at arresthuset i løbet af det tidsrum som min undersøgelse vedrører, ikke har behandlet sådanne sager.

Jeg beder imidlertid arresthuset om en udtalelse om hvorvidt min forståelse af ovenstående er korrekt.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de dagældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

8.1. Disciplinærsager

8.1.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Det fremgår ikke af udskrifterne om de 10 involverede indsatte er varetægtsarrestanter eller afsonere – bortset fra et enkelt tilfælde, hvor det er angivet at den fundne mobiltelefon er afleveret til politiet fordi den indsatte er varetægtsfængslet (0142).

Jeg har derfor i min gennemgang i det følgende lagt til grund at de øvrige forhør er afholdt med afsonere. Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt der var varetægtsfængslede blandt de øvrige ni indsatte.

7 af de 10 sager vedrører besiddelse af mobiltelefon og/eller mobiltelefonoplader. 2 af de 7 sager vedrører tillige besiddelse af rygeredskaber, mens én sag tillige vedrører besiddelse af fjernbetjening. Én sag vedrører misbrug af udgangstilladelse. De sidste 2 sager vedrører besiddelse af rygeredskaber, tændstikker og hashsmuler.

8 af de 10 sager udmunder i at de indsatte ikendes 3, 5 eller 7 dages straffecelle. I én af disse sager blev der tillige tildelt en advarsel. Sagen vedrørende misbrug af udgangstilladelse medfører tilbagekaldelse af tilladelse til udgang. Den sidste sag munder ud i at den indsatte udelukkes fra fællesskab. I 7 af sagerne skete der konfiskation af den eller de fundne genstande.

Udskrifterne fra forhørsprotokollen (der alle er på højst 1½ side) er nummereret med et allokeringsnummer der alle begynder med tallet 509 efterfulgt af årstallet (2002) og slutter med fire cifre. Det er de sidste fire cifre der henvises til i det følgende. Det første udskrift vedrører et forhør den 30. september 2002 (med cifrene 0127). Se om nummerering nedenfor pkt. 8.1.7.1.

Reglerne om disciplinærstraf (konfiskation og modregning af erstatningsbeløb) over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67 ff.). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72, fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørselle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærvejledningen), der afløste den tidligere vejledning (nr. 91 af 16. maj 2001). Alle de udskrifter af forhørsprotokollen som jeg har modtaget, vedrører forhør der er afholdt efter udstedelsen af den gældende vejledning, hvorfor henvisning til disciplinærstrafvejledningen i denne rapport vil angå den gældende vejledning.

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, dog således at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Konfiskation over for afsonere sker med hjemmel i straffuldbyrdelseslovens § 73. I medfør af § 73, stk. 4, er der udstedt en bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationsbekendtgørelsen). Af § 1, stk. 1, i denne bekendtgørelse fremgår det at procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 også finder anvendelse ved konfiskation. Som det allerede fremgår af titlen på disciplinærstrafvejledningen omhandler den også konfiskation.

De gældende regler om disciplinærstraf er i alt væsentligt en videreførelse af de regler der gjaldt før straffuldbyrdslovens ikrafttræden.

Som nævnt oven for er én af de sager hvor jeg har modtaget udskrift fra forhørsprotokollen, udmundet i at den pågældende blev udelukket fra fællesskab. Det drejer sig om forhørsudskrift 0154. Sagen vedrører fund af en mobiltelefon med oplader. Det fremgår af forhørsnotatet at mobiltelefonen blev inddraget og lagt på depot efter aftale med Københavns Polit. Det fremgår ikke af notatet at der blev truffet andre afgørelser end afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab.

Reglerne om udelukkelse fra fællesskab af indsatte i kriminalforsorgens institutioner findes i straffuldbyrdslovens § 63 og bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse (udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen). Bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. august 2002 (indtil da bekendtgørelse nr. 383 af 17. maj 2002). Til den nye bekendtgørelse knytter sig vejledning nr. 73 af 5. juli 2002. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1, 2. pkt.

For så vidt angår sager om udelukkelse fra fællesskab som anvendes som reaktion på et disciplinært forhold, gjaldt – efter den tidligere bekendtgørelse – at Justitsministeriets dagældende disciplinærstrafbekendtgørelse (nr. 385 af 17. maj 2001) og Direktoratet for Kriminalforsorgens disciplinærstraf-vejledning (nr. 91 af 16. maj 2001) også fandt anvendelse, jf. udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsens § 3. I den nugældende bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab er indsat særlige regler om behandlingen af sager herom, jf. bekendtgørelsens §§ 4 og 5, der er citeret nedenfor.

Den gældende udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelse er udfærdiget på baggrund af vedtagelse af lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffe-

loven, retsplejeloven og forvaltningsloven (Fangeflugt og begrænsning i indsattes adgang til aktindsigt m.v.). Formålet med disse lovændringer var ifølge bemærkningerne til lovforslaget ”at styrke orden og sikkerhed i forbindelsen med strafafsoning mv.” I bemærkningerne til lovforslaget er videre anført (pkt. 1):

”Forslaget indebærer, at det gennem en ny bestemmelse i straffeloven bliver strafbart for anholdte og fængslede at flygte. Det vil bl.a. betyde, at den, som flygter fra et fængsel eller under ledsaget udgang fra fængslet, fremover vil kunne straffes efter straffeloven. I dag er det alene muligt at straffe den, som måtte yde bistand til, at en indsat kan flygte.

Endvidere indebærer forslaget, at retten til partsaktindsigt efter forvaltningsloven afskæres i visse sagstyper i forbindelse med straffuldbyrdelse, varetægtsfængsling mv. Det drejer sig bl.a. om sager om valg af afsoningsinstitution, overførsel til anden afsoningsinstitution eller afdeling i en afsoningsinstitution samt om udelukkelse fra fællesskab. Hensigten er at modvirke, at medindsatte og fængselspersonalet bliver udsat for vold, trusler mv., hvis de afgiver belastende oplysninger til kriminalforsorgen til brug for f.eks. sager om overførsel af stærke indsatte til en anden afdeling i fængslet. Af samme grund foreslås det også, at begrundelsen for afgørelser i de pågældende sager alene skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet.”

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget at forslaget om begrænsning i indsattes adgang til aktindsigt mv. bygger på en udtalelse som Straffelovrådet afgav i 1996 om aktindsigt i sager om straffuldbyrdelse. Udtalelsen er optrykt som bilag 3 til Straffelovrådets betænkning nr. 1355/1998 om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. Om Straffelovrådets udtalelse er det i bemærkningerne til lovforslaget bl.a. anført (pkt. 3.2.2. ff):

”Straffelovrådets flertal overvejede endvidere, om adgangen til aktindsigt bør afskæres i sager om udelukkelse fra fællesskab samt sager om disciplinærstraf. Flertallet fandt, at spørgsmålet giver anledning til tvivl. Samtidig anføres det, at der også i disse sager kan være behov for at afskære aktindsigt med henblik på at imødegå bl.a. de medindsattes frygt for, at belastende oplysninger afgivet af dem bliver videregivet til stærke indsatte i tilfælde, hvor der rejses sag mod en stærk indsat om disciplinærstraf eller udelukkelse fra fællesskab.

Hvad angår afgørelser om udelukkelse fra fællesskab pegede flertallet på, at disse afgørelser er fremadrettede, idet formålet bl.a. er at forebygge voldsom adfærd og hindre fortsat strafbar virk-

somhed, herunder brug af euforiserende stoffer. Endvidere skal afgørelser om udelukkelse fra fællesskab ses i sammenhæng med afgørelser om overførsel til anden afsoningsinstitution. Bl.a. kan der ske foreløbig anbringelse i enrum, hvis der på grundlag af de foreliggende oplysninger eller under hensyn til den udviste adfærd er begrundet formodning om, at den indsatte opfylder betingelserne for overførsel til lukket anstalt (jf. herved § 63, stk. 2, i straffuldbyrdelsesloven).

På den baggrund foreslog Straffelovrådets flertal, at afgørelser om udelukkelse fra fællesskab bliver omfattet af en begrænsning i adgangen til aktindsigt.

Derimod fandt flertallet efter en samlet afvejning ikke, at den foreslåede begrænsning i retten til partsaktindsigt bør omfatte sager om disciplinærstraf over for indsatte. Flertallet lagde i den forbindelse særlig vægt på, at der i disse sager er tale om reaktioner, som har karakter af straf. Herved adskiller de sig på afgørende måde fra de øvrige reaktionsmuligheder, der består med henblik på at opretholde orden og sikkerhed i afsoningsinstitutionerne. Disciplinærstraffesystemet retter sig således mod handlinger, som de indsatte har begået, og giver mulighed for at ikende de indsatte en til lægsstraf i form af bøde eller strafcelle, der fuldbyrdes under afsoningen af den idømte frihedsstraf.

3.2.3. I forlængelse af det anførte foreslog Straffelovrådets flertal endvidere, at forvaltningslovens krav om begrundelse fraviges ved afgørelser i de sagstyper, hvor der lægges op til begrænsninger i retten til aktindsigt.

Forslaget indebærer, at begrundelsen for afgørelser i den pågældende sager, f.eks. afgørelser om overførsel af en indsat fra åbent til lukket fængsel, alene skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. Herved sikres det, at stærke indsatte ikke gennem begrundelsen for den pågældende afgørelse kan få kendskab til de personer, der måtte have givet belastende oplysninger til sagen.

...

Rådets flertal forudsatte med sit forslag endvidere, at der efter omstændighederne kan gives aktindsigt i sager af den angivne karakter, i det omfang hverken private eller offentlige interesser taler imod ('meroffentlighedsprincippet')."

Om Justitsministeriets overvejelser hedder der videre i bemærkningerne til lovforslaget bl.a. (pkt. 3.3 f):

"I den forbindelse taler en række hensyn – som anført af Straffelovrådets flertal – med betydelig vægt for at begrænse retten til partsaktindsigt og begrundelse i visse sager om straffuldbyrdelse.

Det drejer sig i første række om hensynet til medindsatte, som bl.a. kan risikere at blive udsat for vold, trusler mv., hvis de afgiver belastende oplysninger til kriminalforsorgen om f.eks. en såkaldt stærk indsat, som udnytter sin magtposition i fængslet. Med de gældende regler har en medindsat således ingen garanti for, at den pågældende stærke indsatte ikke efterfølgende gennem reglerne om

partsaktindsigt opnår kendskab til de afgivne oplysninger. Det er derfor meget forståeligt, hvis medindsatte i situationer af denne karakter viger tilbage fra at give kriminalforsorgen oplysninger, der ville kunne indgå i grundlaget for en sag om f.eks. overførsel af den stærke indsatte til en af de særlige afdelinger, der er oprettet for netop at kunne adskille indsatte, som udviser truende og chikanøs adfærd mv., fra andre indsatte.

Også hensynet til fængselsansatte, som til brug for sager om overførsel til anden afdeling mv. afgiver belastende oplysninger om en indsat, taler for at begrænse retten til partsaktindsigt i visse sager om straffuldbyrdelse. Hermed vil det således være muligt at fjerne den utryghed, som de ansatte og deres familier ellers kan føle, fordi vedkommende indsatte efter de gældende regler kan have ret til aktindsigt i de pågældende oplysninger.

I det anførte ligger samtidig, at en begrænsning i retten til aktindsigt må forventes at få den konsekvens, at der fremover vil tilgå kriminalforsorgen flere oplysninger fra medindsatte, således at det i yderligere omfang bliver muligt at tilvejebringe det nødvendige grundlag for bl.a. afgørelser om overførsel af stærke indsatte til særlige afdelinger.

3.3.2. Justitsministeriet finder efter en samlet afvejning af de forskellige hensyn, at der – som foreslået af Straffelovrådets flertal – bør indsættes en bestemmelse i forvaltningsloven, der i forbindelse med visse sager om straffuldbyrdelse afskærer retten til partsaktindsigt.

Endvidere er Justitsministeriet på den anførte baggrund enig i flertallets forslag om, at begrundelsen for afgørelser i de pågældende sager bør begrænses, således at den alene skal indeholde en henvisning til de retsregler, som afgørelsen er truffet efter.

Justitsministeriet lægger i øvrigt vægt på, at forslaget gennemførelse ikke vil være til hinder for, at der efter omstændighederne kan gives aktindsigt i sager af den angivne karakter, i det omfang hverken private eller offentlige interesser taler imod ('meroffentlighedsprincippet').

Tilsvarende vil den foreslåede begrænsning i indholdet af begrundelsen for de pågældende afgørelser ikke være til hinder for, at der kan gives en nærmere begrundelse i de tilfælde, hvor der ikke foreligger modstående private eller offentlige interesser.

3.3.3. For så vidt angår spørgsmålet om den nærmere afgrænsning af de typer af sager om straffuldbyrdelse, hvor retten til aktindsigt og begrundelse bør begrænses, kan Justitsministeriet tiltræde det, der er anført af Straffelovrådets flertal. Justitsministeriet er således enig i, at begrænsningerne bør forbeholdes de sagstyper, hvor der er sådanne tungtvejende grunde til at indføre begrænsninger, at de overstiger de modstående hensyn.

Det er derfor også Justitsministeriets opfattelse, at en begrænsning i adgangen til aktindsigt og en begrænsning af begrundelsens indhold ikke bør omfatte sager om disciplinærstraf i forbindelse med straffuldbyrdelse (jf. herved straffuldbyrdelseslovens §§ 67-72). Der henvises herved til pkt. 3.2.2. ovenfor."

Forslaget blev vedtaget af Folketinget ved tredjebehandling den 31. maj 2002 og trådte i kraft den 8. juni 2002. Den nye bestemmelse i forvaltnings-

lovens § 9, stk. 4, der gælder for dokumenter der udarbejdes efter lovens ikrafttræden, er sålydende:

”I forbindelse med varetægtsfængsling samt fuldbyrdelse af fængselsstraf og forvaring gælder bestemmelserne i dette kapitel endvidere ikke sager om

- 1) valg af varetægtsfængsel eller afsoningsinstitution,
- 2) overførelse til andet varetægtsfængsel eller anden afsoningsinstitution,
- 3) overførelse til anden afdeling i et varetægtsfængsel eller en afsoningsinstitution og
- 4) udelukkelse fra fællesskab.”

Den ændrede bestemmelse i forvaltningslovens § 24, stk. 3, er sålydende:

”§ 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.”

Under behandlingen af lovforslaget rettede fængselsinspektøren for Statsfængslet i Jyderup en henvendelse af 25. marts 2002 til Retsudvalget. Heri er bl.a. anført følgende vedrørende spørgsmålet om afskæring af adgangen til aktindsigt:

”... Det vil trods lovændringen ikke være muligt at yde nogen forhåndsgaranti for, at bestemte oplysninger ... ikke på et senere tidspunkt gøres til genstand for aktindsigt. Der er flere grunde hertil:

For det første forudsætter lovforslaget, at det er muligt i praksis at foretage en klar afgrænsning af de omhandlede sagstyper. Dette gælder imidlertid kun sagerne om valg af varetægtsfængsel eller afsoningsinstitution, ... Derimod vil spørgsmål om overførelse til anden institution/afdeling eller udelukkelse fra fællesskab ikke uden videre kunne afgrænses i forhold til sager om disciplinærstraf, udgangskarantæner, besøgsforbud og lignende ordens-/sikkerhedsmæssige indgreb. I praksis indledes enhver sag om ulovlig eller uønsket adfærd med en ordens-/sikkerhedsmæssig (’disciplinær’) undersøgelse, der bl.a. ved afholdelse af forhør skal tilvejebringe de relevante fakta. På grundlag heraf konkluderes, hvad der anses for bevist eller antageliggjort, og først derefter tages der stilling til, hvilken reaktion eller foranstaltning, der bør iværksættes. Da undersøgelsen under processens gang således typisk ikke er defineret ved dens (mulige) resultat, fx overførelse eller udelukkelse fra

fællesskab, vil den indsatte, som er genstand for undersøgelsen, under sagens gang have ret til både aktindsigt og partshøring (med mindre der efter fvl. § 15 er konkret grundlag for at gøre undtagelse). ...

Man kan ikke konstruere sig ud af dette problem ved allerede fra begyndelsen at hævde, at sagen er fx en overførselssag. Erfaringsmæssigt ender mange af disse sager ikke med overførsel, men med en disciplinærstraf eller anden foranstaltning; og ved en sådan konstruktion ville man således uberegtiget omgå forpligtelsen til at tillade aktindsigt og foretage partshøring i disciplinærsagen. Kravet ville jo endog bestå i, at sagen skulle navngives, allerede inden det vides, hvad den handler om, idet oplysningerne ifølge sagens natur først kommer frem, *efter* at anonymitetsgarantien er stillet.

Hvis undersøgelsen – uanset den måtte være defineret som fx en overførselssag – kun fører til disciplinærstraf, besøgsrestriktioner, udgangskarantæne, konfiskation af effekter el.lign., vil der også efterfølgende være ret til aktindsigt.

Selv om man forudsatte, at en sag fra start til slut kunne defineres som en overførselssag, ville der opstå et problem, fordi grundlaget for en overførsel i de fleste tilfælde også vil medføre andre indgreb, herunder typisk tilbagekaldelse af en udgangstilladelse og fastsættelse af udgangskarantæne, jf. sfb. § 49, (samt politianmeldelse, jf. nedenfor). Forvaltningsprocessen skal i sager om udgangsmisbrug fortsat indebære både aktindsigt, partshøring og pligt til en materiel begrundelse for afgørelsen. Adgangen hertil vil næppe kunne afskæres, fordi der samtidig træffes bestemmelse om overførsel.”

Retsudvalget bad om justitsministerens bemærkninger hertil, og i den anledning anførte ministeren bl.a.:

”...

Justitsministeriet er enig i, at der i en række tilfælde kan opstå afgrænsningsspørgsmål om, hvorvidt en sag falder inden for de sagskategorier, der er opregnet i den foreslåede bestemmelse. Sådanne afgrænsningsspørgsmål er imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse en nødvendig konsekvens af, at bestemmelsen er begrænset til visse afgørelsestyper.

Det bemærkes herved, at det – som anført i pkt. 3.3.3. i bemærkningerne til det pågældende lovforslag, der bygger på en udtalelse fra Straffelovrådets flertal fra 1996 – er Justitsministeriets opfattelse, at en begrænsning i adgangen til aktindsigt bør forbeholdes de sagstyper, hvor der er sådanne tungtvejende grunde til at indføre begrænsninger, at de overstiger de modstående hensyn. Justitsministeriet har derfor fundet, at de foreslåede begrænsninger i retten til aktindsigt ikke bør omfatte bl.a. sager om disciplinærstraf, jf. herved også lovforslagets pkt. 3.2.2. om Straffelovrådets overvejelser.

Som følge af den nævnte afgrænsning kan der – som anført i den pågældende henvendelse – bl.a. opstå tilfælde, hvor der i forbindelse med fængselsmyndighedernes behandling af en konkret sag kan være spørgsmål både om at træffe foranstaltninger omfattet af den foreslåede begrænsning i

retten til aktindsigt (f.eks. overførsel til andet fængsel) og om at træffe for[anstaltninge]r, der ikke er omfattet af den foreslåede begrænsning i retten til aktindsigt (f.eks. disciplinærstraf).

I relation til oplysninger, der indgår i 'blandede' sager af denne karakter, vil det efter Justitsministeriets opfattelse ikke være muligt at anvende den foreslåede bestemmelse i § 9, stk. 4, såfremt der – udover afgørelser omfattet af opregningen i den foreslåede bestemmelse – er truffet en afgørelse eller er en nærliggende mulighed for, at der vil blive truffet en afgørelse om forhold, der falder uden for den [foreslåede] bestemmelse (som f.eks. idømmelse af disciplinærstraf). De pågældende oplysninger vil i så fald være undergivet partens ret til aktindsigt, medmindre der efter en konkret vurdering er grundlag for at undtage oplysningerne fra retten til aktindsigt f.eks. efter forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 3, der er omtalt i pkt. 3.1.1. i lovforslagets bemærkninger.”

Ændringerne og konsekvenserne for de administrativt fastsatte regler er beskrevet i Justitsministeriets skrivelse nr. 72 af 5. juli 2002 hvormed de administrative regler der blev udfærdiget som følge af lovændringen, blev udsendt til kriminalforsorgens institutioner.

Betingelserne for tvangsmæssig udelukkelse fra fællesskab er angivet i lovens § 63, stk. 1, nr. 1-3. Efter disse bestemmelser kan tvangsmæssig udelukkelse fra fællesskab ske for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd (nr. 1), for at gennemføre foranstaltninger der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller påkrævet for at gennemføre en almindelig sundhedskontrol eller forebygge smittefare (nr. 2), eller fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte (nr. 3).

Hvis der er grund til at antage at betingelserne i straffuldbyrdeelseslovens § 63, stk. 1, for udelukkelse fra fællesskab er opfyldte, kan institutionen midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab mens spørgsmålet om udelukkelse behandles, jf. lovens § 63, stk. 2.

§§ 4 og 5 i den nugældende bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab mv. har følgende indhold:

”§ 4. Ved midlertidig udelukkelse fra fællesskab, jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2, skal den indsatte så hurtigt som muligt orienteres om hvilke retsregler, afgørelsen er truffet efter, og have lejlighed til at udtale sig i sagen.

§ 5. Inden der træffes afgørelse om udelukkelse fra fællesskab, jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, skal den indsatte gøres bekendt med adgangen til at lade sig bistå og have lejlighed til at udtale sig.

Stk. 2. Afgørelsen træffes på grundlag af de foreliggende oplysninger. Institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, afgør, om det af hensyn til klarlæggelse af sagens omstændigheder er påkrævet at indhente yderligere oplysninger eller foretage afhøring af personale eller indsatte. Foretages der afhøringer, skal den afhørte have lejlighed til at godkende referatet af sin forklaring, og det skal fremgå af referatet af afhøringen, om godkendelse er sket.

Stk. 3. Afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Der skal gøres notat om den truffede afgørelse. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren,
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, og
- 7) oplysning om, at den indsatte er orienteret om hvilke retsregler, afgørelsen er truffet i henhold til, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., jf. § 24, stk. 1, 1. pkt.

Stk. 5. Notatet skal herudover indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om på hvilket grundlag, afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre. Notatet skal indeholde en begrundelse for afgørelsen. Begrundelsen skal indeholde en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå.”

Afskæringen af adgangen til partsaktindsigt (efter forvaltningslovens § 9, stk. 4) indebærer at der ikke (længere) skal ske partshøring i sager om udelukkelse fra fællesskab inden der træffes afgørelse i sagen, jf. forvaltningslovens § 19, stk. 2, nr. 4. Den pågældende har dog stadig ret til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1. En skriftlig begrundelse skal endvidere alene indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter (forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., jf. § 24, stk. 1, 1. pkt.). Den indsatte skal ved afgørelsen af sagen alene orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, jf. udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 7. Det notat der skal udfærdiges i sagen,

skal dog indeholde en begrundelse, jf. § 5, stk. 5, men den indsatte har ikke ret til at få kopi heraf.

Som nævnt (citeret) fremgår det af bemærkningerne til loven at de nye regler ikke er til hinder for at der efter omstændighederne gives meroffentlighed og en nærmere begrundelse hvis hverken private eller offentlige interesser taler imod dette.

I vejledningen til bekendtgørelsen er således bl.a. anført følgende:

”Da den indsattes ret til aktindsigt i sager om udelukkelse fra fællesskab er afskåret efter forvaltningslovens § 9, stk. 4, kan en anmodning om aktindsigt (i f.eks. ovennævnte notat [det notat der skal udfærdiges efter § 5, stk. 4 og 5; min bemærkning]) afslås alene med en henvisning til den nævnte bestemmelse.

Efter forvaltningslovens § 19, stk. 2, nr. 4, skal der ikke ske partshøring, hvis parten ikke har ret til partsaktindsigt i de pågældende oplysninger. Når adgangen til partsaktindsigt er afskåret i sager om udelukkelse fra fællesskab, indebærer det derfor også, at der ikke er krav om, at der foretages parts-høring efter forvaltningslovens § 19, inden der træffes afgørelse.

Såfremt den indsatte ønsker en skriftlig begrundelse for afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab, skal denne alene indeholde en henvisning til de retsregler i henhold til hvilke, afgørelsen er truffet, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., jf. § 24, stk. 1, 1. pkt.

Det bemærkes, at bestemmelsen i § 9, stk. 4, i forvaltningsloven ikke er til hinder for, at der efter omstændighederne gives aktindsigt i sager om udelukkelse fra fællesskab i det omfang, hverken private eller offentlige interesser taler imod (’meroffentlighed’). Tilsvarende er bestemmelsen i forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt. ikke til hinder for, at der kan gives en nærmere begrundelse for afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab i de tilfælde, hvor der ikke foreligger modstående private eller offentlige interesser.”

Der har som nævnt i alle de 10 disciplinærsager jeg modtog været afholdt forhør. Det gælder således også i det ene tilfælde (0154) hvor den indsatte blev udelukket fra fællesskab. Da sagen således rent faktisk er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsen – og ikke (også) efter udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen – er sagen medtaget i min gennemgang

nedenfor, uanset at sagen som følge af reaktionen er omfattet af udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen.

Som nævnt ovenfor var formålet med de ændrede regler bl.a. at modvirke at medindsatte og fængselspersonalet bliver udsat for vold, trusler mv., hvis de giver belastende oplysninger til kriminalforsorgen til brug for fx sager om overførsel af stærke indsatte til en anden afdeling i fængslet. Kerneområdet for de ændrede regler må således antages at være sager mod såkaldte stærke indsatte. Men reglerne finder anvendelse på alle sager uanset om der er tale om en stærk indsat eller ej. Udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen finder anvendelse på alle sager der udmunder i at den indsatte udelukkes fra fællesskab, medmindre der er tale om en ”blandet” sag, jf. Justitsministeriets bemærkninger ovenfor. I ”rene” sager gælder reglerne om meroffentlighed og udvidet begrundelse hvis hverken private eller offentlige interesser taler imod dette.

Sagen er så vidt jeg kan vurdere ikke omfattet af kerneområdet for de ændrede regler.

Det fremgår ikke af sagen at den pågældende indsatte er orienteret om hvilke retsregler afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab er truffet i henhold til, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 7.

Dette er beklageligt. Det skyldes formentlig at arresthuset ikke har været opmærksom på reglerne i udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen idet arresthuset har anvendt forhørsdelen i Klientsystemet.

Det fremgår af sagen at den indsatte er vejledt om retten til aktindsigt.

Den indsatte skulle i stedet for være vejledt om at der ikke er adgang til aktindsigt, med de undtagelser der måtte følge af princippet om meroffentlighed.

Det fremgår af sagen at den pågældende indsatte forud for den konkrete sag har været ikendt 5 dages straffecelle for en tilsvarende forseelse. Det fremgår ikke af sagen at arresthuset forud for afholdelsen af forhøret, under forhøret eller på et andet tidspunkt under sagens behandling har overvejet om sagen var omfattet af udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen, og hvilken betydning disse regler kunne have på behandlingen af sagen.

På baggrund af det anførte, herunder de bemærkninger som fængselsinspektøren for Statsfængslet i Jyderup fremkom med i henvendelsen til Retsudvalget ved brev af 25. marts 2002, beder jeg direktoratet om at oplyse hvilke overvejelser direktoratet har gjort sig vedrørende nærmere vejledning af institutionerne om behandlingen af sager hvori der kan være tvivl om hvilken sagstype der er tale om, herunder om der eventuelt er tale om en "blandet" sag og sager som under behandlingen skifter karakter. Tilsvarende gør sig gældende vedrørende spørgsmålet om meroffentlighed i sager der er omfattet af lov nr. 382 af 6. juni 2002. Principielt kan det vel heller ikke udelukkes at en sag betragtes som en sag om udelukkelse fra fællesskab (og ender med en sådan reaktion) i stedet for en sag om straffecelleanbringelse, fordi sagsbehandlingen i hvert fald som udgangspunkt er enklere i denne type af sager.

Jeg går ud fra at problemet med afgrænsning, herunder blandede sager, kan være ofte forekommende også i andre institutioner end i Arresthuset i Helsingør. Jeg går ud fra at arresthuset i den omtalte sag ikke forud for sagens behandling havde gjort sig klart at sagen (udelukkende) ville ende med at den indsatte blev udelukket fra fællesskab, men for så vidt (lige så godt) kunne have endt med anbringelse i straffecelle. For god ordens skyld beder jeg arresthuset oplyse mig herom.

Jeg beder herunder direktoratet om at oplyse hvilke overvejelser direktoratet har gjort sig for at sikre at institutionerne overholder/følger det regelsæt der viser sig at være gældende for den behandlede sag, herunder sager der skifter karakter under behandlingen. Herunder beder jeg direktoratet oplyse om direktoratet har overvejet at oprette et særskilt elektronisk paradigme til behandling af sager om udelukkelse fra fællesskab (og overførsel), hvori der tages højde for at sagen under behandlingen kan skifte karakter.

8.1.2. Forhørsceleanbringelse

Efter lovens § 71 kan en indsat anbringes i forhørscele hvis der er begrundet mistanke om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre strafcele som disciplinærstraf, og hvis forhørsceleanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen. I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3, 5. afsnit, er det anført at det vil kunne være tilfældet hvis der er grund til at antage at sagens faktiske omstændigheder ikke kan afklares hvis den indsatte har adgang til fællesskab, f.eks. fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vil kunne vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse.

Anbringelse i forhørscele må efter lovens § 71, stk. 2, ikke udstrækkes i længere tid end undersøgelsen nødvendiggør, og kan højst vare 5 dage. Den tid som en indsat har været anbragt i forhørscele, skal efter stk. 3 fradrages i udståelsen af strafcele. Anbringelse i forhørscele sker efter samme regler som udståelse af strafcele, jf. stk. 4.

Efter bekendtgørelsens § 2, stk. 5, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for ”anbringelsens” iværksættelse og ophør. Da denne bestemmelse findes i et afsnit der vedrører både anvendelse af forhørscele og strafcele, går jeg ud fra at bestemmelsen ikke kun omfatter anbringelse i strafcele, men tillige anbringelse i forhørscele. Det følger i øvrigt af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, sidste pind, at notatet om disciplinærsagen skal indeholde oplysning om varigheden af en eventuel forudgående forhørsceleanbringelse.

Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, træffes afgørelse om anbringelse i forhørscele af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil. Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer bestemmelse fra en efter stk. 1 kompetent person, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt

som muligt underrettes om det passerede, jf. § 3, stk. 2. Den indsatte skal endvidere så hurtigt som muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen i forhørscele og have lejlighed til at udtale sig, jf. § 3, stk. 3.

Det er i tre af de sager hvor jeg har modtaget udskrift af forhørsprotokollen, anført at den pågældende indsatte blev anbragt i forhørscele. To af disse sager vedrører besiddelse af mobiltelefon, den tredje besiddelse af mobiltelefonlader og i alle tre sager blev de indsatte ikendt fem dages strafcele. Det drejer sig om forhør afholdt henholdsvis den 8. (0140 og 0142) og den 27. oktober 2002 (0149).

I tilfældet 0149 blev den pågældende anbragt i forhørscele kl. 14.30 til kl. 19.27, hvor forhøret fandt sted. Sagen vedrører fund af mobiltelefon kl. 00.15. Den pågældende blev således anbragt i forhørscele ca. 14 timer efter fundet.

I en fjerde sag (forhør af 7. oktober 2002, 0135) fremgår det af sagsfremstillingen at den indsatte efter visitation blev indsat i celle B11 mens indsattes cele blev visiteret. Jeg går ud fra at der i dette tilfælde ligeledes er tale om forhørsceleanbringelse.

Der er ikke i de tre førstnævnte sager – hvor det direkte fremgår at den indsatte har været anbragt i forhørscele – oplysninger om at der er foretaget yderligere undersøgelser efter anbringelserne i forhørscele.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke undersøgelser der nødvendiggjorde forhørsceleanbringelser i sagerne, jf. betingelsen herom i straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 1, herunder hvilke undersøgelser der nødvendiggjorde anbringelsen i tilfældet 0149 14 timer efter fundet af mobiltelefonen.

I tilfældene 0140, 0142 og 0149 er der gjort notat om dato og klokkeslæt for anbringelsens iværksættelse og i tilfældene 0140 og 0149 tillige om anbringelsens ophør, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 5 (min forståelse heraf). I tilfældet 0140 er anbringelsen ophørt samtidig med forhørets afslutning, mens anbringelsen i tilfældet 0149 er sammenfaldende med forhørets påbegyndelse.

Det er beklageligt at der ikke i tilfældet 0142 er gjort notat om ophøret af anbringelsen.

Såfremt anbringelsen i celle B11 i tilfældet 0135 er en anbringelse i forhørscele, sådan som jeg går ud fra, er det beklageligt at der ikke er gjort notat om tidspunktet for anbringelsens iværksættelse og ophør, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 5 (min forståelse heraf).

Forhør blev i sagerne afholdt den dag hvor forholdet fandt (0135 og 0149) sted eller dagen efter (0140 og 0142).

I forlængelse af ovennævnte anmodning om oplysning om hvilke undersøgelser der nødvendiggjorde en forhørsceleanbringelse (jf. straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 1), beder jeg arresthuset om at oplyse hvorvidt disse undersøgelser nødvendiggjorde at de indsatte var forhørsceleanbragt frem til forhøret. Det bemærkes at jeg er opmærksom på at forholdet vedrørende 0149 fandt sted på en søndag, og at udstrækningen af anbringelsen i celle B11 (0135) ikke fremgår af udskriften af forhørsprotokollen.

Det fremgår ikke i nogen af sagerne hvem der har truffet afgørelserne om forhørsceleanbringelse. Såfremt afgørelse i medfør af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, er truffet af en anden end den der er kompetent hertil, fremgår det heller ikke om, og i givet fald hvornår, der er sket underretning af den kompetente person, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår heller ikke om der er forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Det fremgår ikke af de modtagne bestemmelser for Arresthuset i Helsingør om der er fastsat interne regler for kompetencen til at beslutte at en indsat skal anbringes i forhørscele.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvem der i de konkrete sager traf afgørelse om forhørsceleanbringelse. Såfremt afgørelsen er truffet af en anden end arrestforvareren (arrestinspektøren), beder jeg desuden arresthuset om at oplyse om, og i givet fald hvornår, der er sket underretning af arrestforvareren. Jeg beder endvidere om en udtalelse om overholdelsen af bekendtgørelsens § 3, stk. 3, i sagerne. Hvis der foreligger notater vedrørende disse spørgsmål, beder jeg om kopi heraf. Såfremt der er fastsat interne kompetenceregler, beder jeg om at modtage kopi heraf.

8.1.3. Sagsbehandlingstiden

Disciplinærsager skal behandles så hurtigt som muligt, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 5.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster udtalte jeg at forhør der afholdes op til tre dage efter indberetningen, efter min opfattelse for så vidt er i overensstemmelse med § 7, stk. 2. Jeg bad samtidig Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvor grænsen ligger i bestemmelsen der fandtes i det dagældende disciplinærstrafcirkulæres § 7, stk. 2, (når der ikke foreligger særlige omstændigheder der gør at forhør ikke kan afholdes inden for tre dage, f.eks. at den indsatte på grund af undvigelse eller lignende er fraværende fra institutionen).

Direktoratet anførte i en udtalelse af 1. december 1999 følgende:

”...

Cirkulærets § 7, stk. 2, vedrører alle de sagsbehandlingsskridt, der findes påkrævet, for at disciplinærsagen kan gennemføres, jf. § 7, stk. 1.

I en række tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Disse sagsbehandlingsskridt vil almindeligvis foretages inden forhøret af den indsatte, jf. herved cirkulærets § 9. Endvidere kan det i en række situationer være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner.

Det er direktoratets opfattelse, at der allerede af disse grunde ikke kan fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden (endeligt) forhør af den indsatte. Der henses her bl.a. til, at personale, der skal afhøres, kan have tjenestefri, være på ferie etc.

Det er dog direktoratets opfattelse, at der altid snarest skal foretages en gennemlæsning af en indberetning, når denne modtages, med henblik på en vurdering af, hvorledes sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt.

Det er endvidere direktoratets opfattelse, at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt, således at den indsatte endnu har det passerede i frisk erindring, da dette findes at have betydning for den indsattes mulighed for at forsvare sig og fremkomme med fyldestgørende oplysninger til brug for disciplinærsagens afgørelse.”

I opfølgingsrapport af 25. februar 2000 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster tog jeg direktoratets oplysninger til efterretning – med den bemærkning at min anmodning om en udtalelse om grænsen netop vedrørte den situation hvor der ikke er særlige omstændigheder til hinder for afholdelse af forhør (f.eks. fravær af personale/indsatte der skal afhøres).

Jeg har i efterfølgende rapporter supplerende bemærket om spørgsmålet at der ved vurderingen af spørgsmålet om tidsaspektet i behandlingen af sagen efter min opfattelse i øvrigt må lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørscele eller foreløbig enrum.

Disciplinærstrafvejledningen indeholder under pkt. 3 en vejledning om sagsbehandlingen der indholdsmæssigt svarer til det som direktoratet anførte i ovennævnte udtalelse.

Den episode der gav anledning til disciplinærsagen er i 7 sager anført som ”dags dato”, i 5 af disse er tidspunktet for forhøret angivet med et klokkeslæt der ligger senere end det angivne tidspunkt for episoden, der gav anledning til sagen. I disse 5 forhørsager blev der således (formentlig) afholdt forhør samme dag som episoden, der gav anledning til disci-

plinærsagen, fandt sted. I en af disse sager fremgår det dog af udskriften at forhøret blev afbrudt og genoptaget dagen efter. Det drejer sig om tilfældet den 30. september 2002 (0130), hvor der under punktet Sagsfremstilling er angivet 3 tidspunkter for henholdsvis en afbrydelse og 2 genoptagelser af forhøret der tidsmæssigt ligger efter det angivne tidspunkt for forhørets afslutning. Jeg går ud fra at disse angivelser er (sjuske)fejl. I de 2 sidste af disse 5 sager fandt forhøret formentlig sted dagen efter den episode der gav anledning dertil, idet tidspunktet for forhøret er angivet som værende tidligere end tidspunktet for episoden og den indsatte i begge sager blev anbragt i forhørscele.

I et tilfælde fandt forhøret sted ca. 2 uger efter den episode der gav anledning til sagen. Det drejer sig om tilfældet med afholdt forhør den 7. oktober 2002 (0134) hvor en analyse af den pågældendes urin efter udgang viste spor af misbrugsstoffer.

I de sidste 2 sager er der hverken anført dato eller tidspunkt for den episode der gav anledning til disciplinærsagen. Der er heller ikke andre oplysninger i udskriften af forhørsprotokollen der angiver hvor lang tid efter episoden forhøret afholdtes. Det drejer sig om tilfældene 0127 og 0141.

Jeg anmoder om at få oplyst hvor lang tid efter episoderne forhøret afholdtes i de 2 tilfælde.

De manglende eller upræcise tids- og datoangivelser – der er uheldige og som oftest formentlig er sjuskefejl – skaber efter min opfattelse nogen usikkerhed i forhold til tidsforløbet i sagerne. Jeg har også bemærket at forhøret i tilfældet 0154 tidsmæssigt er angivet til at vare fra kl. 12.34 til kl. 12.30, hvilket naturligvis ikke kan passe.

Tidsforløbet i forhørssagerne giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

8.1.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at den pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

8.1.5. Partshøring mv.

Det fremgår af alle 10 udskrifter af forhørsprotokollen (i flere tilfælde indirekte) at den indsatte er gjort bekendt med hvad der er indberettet, og at de indsatte i alle tilfælde har haft lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 7, stk. 1.

Der er således i alle forhørssagerne sket fornøden partshøring efter bekendtgørelsens § 7, stk. 1, og forvaltningslovens § 19.

Da det efter notatet i protokollen om afgørelsen i sagen i alle tilfælde er anført at den indsatte er gjort bekendt med adgangen til at klage til direktoratet over afgørelsen, lægger jeg endvidere til grund at afgørelserne i sagerne er truffet under den indsattes fysiske tilstedeværelse, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2.

8.1.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, 6. afsnit.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som

vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

I alle sagerne fremgår det af forhørsprotokollen at forhøret blev overværet af et vidne. Vidnet var i de 7 tilfælde, hvor det er angivet hvem der har indberettet episoden, en anden person end de personer der er nævnt i indberetningen i sagen. Jeg går ud fra at dette også er tilfældet i de sidste 3 sager.

8.1.7. Vejledning om rettigheder

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal den indsatte ved forhørets begyndelse orienteres om sine rettigheder i forbindelse med forhøret, herunder 5 nærmere angivne rettigheder.

Bestemmelsen i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, om vejledning om rettigheder ved forhørets begyndelse er med enkelte tilføjelser gengivet i disciplinærvejledningens pkt. 4. I forlængelse heraf har direktoratet anført følgende:

”Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem, f.eks. ved afkrydsning i en fortrykt blanket.”

Det er i øvrigt under pkt. 9 i vejledningen anført at notatet i forhørssagen (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 1,) skal indeholde oplysning om hvad der er vejledt om.

I forhørsprotokollen er det tredje punkt overskriften ”rettigheder”. Under dette punkt er det i alle 10 sager anført at den indsatte vejledes om at der

afholdes disciplinært forhør, og at den indsatte vejledes om sine rettigheder i forbindelse med sagen. Herefter er de fem rettigheder der er opregnet i § 7, stk. 4 opstillet punktvis med en ordlyd der i de fleste tilfælde er identisk med ordlyden af bestemmelsen i § 7, stk. 4 – oftest uden gengivelse af paragrafhenvisninger.

Det tilføjes at jeg er bekendt med at Klientsystemet blandt andet indeholder en forhørsdel, og at der i denne blandt andet er taget højde for at den indsatte bliver orienteret om de enkelte rettigheder idet alle de rettigheder den indsatte skal orienteres om, er fortrykt i systemets forhørsdel.

Jeg går ud fra at de udskrifter jeg har modtaget stammer fra forhørsdelen i Klientsystemet.

Jeg går således ud fra at den indsatte i alle sagerne har fået sine rettigheder læst op, herunder også i tilfældet der ender med at den indsatte udelukkes fra fællesskab (0154).

8.1.8. Notatpligt

Der skal efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1, gøres notat om disciplinærsagens gennemførelse. Bestemmelsen gælder både for de sager der behandles efter § 6, og de sager der behandles efter § 7. Det samme gælder § 8, stk. 2 og 3, mens der i bestemmelserne i § 8, stk. 4 og 5, er særregler for henholdsvis de sager der behandles efter § 6, og de sager der behandles efter § 7.

I alle sagerne er der – i Klientsystemets forhørsdel – udfærdiget særskilte forhørsnotater. Jeg går som nævnt ud fra at de udskrifter jeg har modtaget, stammer fra forhørsdelen i Klientsystemet.

Jeg er i det følgende gået ud fra at de formkrav mv. der følger af disciplinær bekendtgørelsen og disciplinærvejledningen, fortsat er gældende – også ved anvendelsen af Klientsystemets forhørsdel, herunder fx spørgsmålet om fortløbende paginering af forhørsnotaterne.

Jeg beder direktoratet oplyse hvorvidt denne forståelse er korrekt, herunder i hvert af de nedenfor nævnte tilfælde.

8.1.8.1. Protokollen

Efter § 8, stk. 1, skal notatet ske i en ”særlig protokol”.

Nærmere regler om denne protokol findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, hvoraf det fremgår at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering, ”således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.”

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er tilføjet noget til et færdigt notat.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning udtalte direktoratet følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerring af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør

sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Alle forhørene er udfærdiget på særskilte sider ved anvendelse af computer. Alle udskrifterne fylder mere end én side (2 påbegyndte sider). I udskrifternes nederste højre hjørne er det angivet at notatet strækker sig over 2 sider ved angivelse af henholdsvis ”side 1 af 2” og ”side 2 af 2”. Side 2, der ikke er fuldt beskrevet, er i intet tilfælde forsynet med en lodret streg med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er tilføjet noget til et færdigt notat.

Alle de udskrifter jeg har modtaget, er udskrevet på inspektionsdagen den 11. december 2002.

Da det ikke er en kopi af de underskrevne forhørsrapporter jeg har modtaget, er det ikke muligt for mig at konstatere om forhørsrapporterne i alle tilfælde er udskrevet, underskrevet, fortløbende pagineret i ringbind mv. Jeg går imidlertid ud fra at dette er tilfældet. For god ordens skyld beder jeg arresthuset oplyse herom.

Det fremgår ikke af de modtagne udskrifter om de er færdige i den forstand at der ikke – efter udskrivning, underskrift mv. – kan tilføjes efterfølgende oplysninger der kan have betydning for forhørssagen. Jeg går ud fra at efterfølgende oplysninger der kan have betydning for et en afsluttet forhørssag i Klientsystemet, vil blive tilføjet efter linjen til forhørslederens underskrift, således at ændringer og/eller tilføjelser også i den elektroniske udgave netop fremtræder som ændringer og/eller tilføjelser. Jeg beder direktoratet oplyse hvorvidt der efterfølgende kan ændres i en afsluttet forhørsprotokol. Jeg er opmærksom på at det ved at sammenholde forhørsprotokollen i Klientsystemet på et givet tidspunkt med den udskrift med underskrift, jeg går ud fra er indsat i et ringbind, vil være muligt at se om der er ændret i forhørsprotokollen.

I øverste højre hjørne er alle udskrifterne som nævnt tidligere forsynet med et allokeringnummer. Disse numre er stigende, men ikke i alle tilfælde fortløbende. De 10 udskrifter jeg har modtaget begynder med nummer 0127 og ender med 0154. Der er således "huller" i nummereringen.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorfor allokeringnumrene ikke er fortløbende. Jeg går som nævnt ovenfor ud fra at et afsluttet forhør udskrives, underskrives og indsættes i et ringbind eller lignende.

Efter vejledningens pkt. 10, skal dato for indberetningen tydeligt fremgå af protokollen.

Desuden skal oplysninger om øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen, fremgå.

Som tidligere nævnt er der ikke i alle tilfælde tydelig angivelse af datoen for indberetningen.

Dette er beklageligt.

Der er ikke angivet andre dokumenter, og jeg går derfor ud fra at der ikke har været fremlagt andre dokumenter til protokollen.

Det fremgår endvidere af vejledningens pkt. 10, og nu også direkte af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 5, 6. pkt., at det i forhørssager skal fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Hvis den indsatte ikke kan eller vil godkende gengivelsen af sin forklaring og angiver en grund hertil, skal denne ifølge vejledningen også fremgå af protokollen.

Det er i 9 af de 10 tilfælde umiddelbart efter ”Indsattes forklaring” anført at indsatte ikke har yderligere at tilføje og har godkendt gengivelse af sin forklaring. I det sidste tilfælde (0149) er det anført at ”Indsatte har ikke godkendt forklaringen.” Der er ikke anført nogen grund til at indsatte ikke har godkendt forklaringen.

Jeg går ud fra at den indsatte i det sidste tilfælde ikke hverken kunne eller ville godkende gengivelsen af forklaringen, og at han ikke angav nogen grund herfor.

Derudover skal det med angivelse af navn og titel fremgå hvem der har udarbejdet indberetningen, og i forhørsager hvem der har været vidne til forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

I 7 af 10 notater er det angivet hvem der indberettede forholdet, og i alle 10 tilfælde er navn og titel på vidnet angivet.

Det er beklageligt at der i 3 tilfælde ikke er angivet hvem der indberettede forholdet.

Jeg går som nævnt ud fra at forhørsnotaterne efter udskrivning alle er underskrevet af forhørslederen.

Efter vejledningens pkt. 10, 7. afsnit, skal vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, fx ved at den pågældende underskriver protokollen.

Det fremgår af alle 10 udskrifter – umiddelbart før angivelsen af afslutningstidspunktet for forhøret – at vidnet har godkendt forhøret.

8.1.8.2. Indholdet af notatet

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal notatet (som det fremgår af citatet af bestemmelsen under pkt. 8.1.4.) indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet (nr. 1), oplysning om hvilke bestemmelser der er overtrådt (nr. 2), oplysning om afgørelsen (nr. 3), oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte (nr. 4), oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (nr. 5), og oplysning om hvornår fristen for at indgive klage udløber (nr. 6). Bestemmelsen gælder både for § 6- og § 7-sagerne.

I alle 10 forhørsager er indholdet af indberetningen gengivet (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 1). Dette er sket under punktet ”Sagsfremstilling”.

For så vidt angår oplysning om hvilke bestemmelser der er overtrådt, er det i alle sager i det indledende afsnit (”sigtelse”) anført at indsatte er indberettet for overtrædelse af straffuldbydelseslovens § 67, nr. 5, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2 (med angivelse af stykke og nummer i hver enkelt sag) (forhørsag nr. 0127, 0130, 0135, 0140, 0141, 0142, 0143, 0149 og 0154), § 67, nr. 5, jf. udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2, jf. straffuldbydelseslovens § 48, stk. 1 (0134), og straffuldbydelseslovens § 67, nr. 6 (0130, 0142, 0143, 0149 og 0154).

Bestemmelsen i § 67, nr. 2, hvorefter den indsatte kan ikendes en disciplinærstraf ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå, indeholder både retsgrundlaget for den overtrådte bestemmelse (udeblivelsen mv.) og for sanktionen. De øvrige bestemmelser indeholder derimod alene retsgrundlaget for ikendelsen

af disciplinærstraf, jf. desuden nedenfor. Bestemmelserne indeholder med andre ord ikke bestemmelser der kan overtrædes.

Det er således forkert at henvise til § 67, nr. 6, i forbindelse med angivelse af de overtrådte bestemmelser. I disse tilfælde slutter henvisningen med et "jf." der er udfyldt. Henvisningerne er således ikke fuldt korrekte. Dette beror formentlig på en forglemmelse. Jeg henstiller at arresthuset er opmærksom herpå fremover. Jeg henviser desuden til pkt. 8.1.8.3.

Der er i alle sager oplysning om afgørelsen (§ 8, stk. 2, nr. 3).

I alle sager er der indledningsvist anført dato og klokkeslæt for hvornår forhøret er påbegyndt og afslutningsvist dato og klokkeslæt for hvornår forhøret er afsluttet. I et tilfælde er afslutningstidspunktet som nævnt angivet som værende tidligere end påbegyndelsen af forhøret (0154).

Idet jeg som nævnt går ud fra at den indsatte i alle tilfælde har været fysisk tilstede under udarbejdelsen af forhørsprotokollen, og at afgørelsen derfor er meddelt den indsatte under forhøret, foretager jeg ikke mere vedrørende dette.

Det fremgår af alle forhørsnotaterne at den indsatte er orienteret om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen (§ 8, stk. 2, nr. 5), og at den indsatte er orienteret om hvornår fristen for at klage til direktoratet ville udløbe (§ 8, stk. 2, nr. 6). Der er i alle tilfælde henvist til straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Det fremgår yderligere at den indsatte er vejledt om at en klage med fordel kan fremsendes gennem institutionen. Klagevejledningen fremstår som en standardtekst.

Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder alene for dømte. Efter denne bestemmelse gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter. Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2, er reglerne i straffuldbyrdelsesloven og bekendtgørelsen gjort anvendelige for varetægtsarrestanter. Jeg forstår at der ved henvisningen til straffuldbyrdelsesloven sigtes til lovens kapitel 11.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg har anmodet direktoratet om en udtalelse om oplysning om klagefrist i sager vedrørende varetægtsarrestanter. Direktoratet har ved brev af 26. marts 2003 meddelt at direktoratet er enig i min forståelse af bestemmelsen.

Det er således beklageligt at der i forhørs sag 0142 (som er den eneste udskrift hvoraf det fremgår at den pågældende er varetægtsfængslet) er vejledt om klagefrist.

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7 skal der, ud over det i stk. 2 nævnte, gøres notat om nogle yderligere forhold, jf. § 8, stk. 5.

For det første skal der være en gengivelse af de afgivne forklaringer, og disse skal protokolleres mens den der afgiver forklaringen, er til stede, jf. § 8, stk. 5, 1. pkt.

Der er en sådan gengivelse af den indsattes forklaring i alle tilfælde. Den indsattes forklaring fremstår som værende protokollet mens den indsatte var til stede, idet det er anført at den indsatte godkendte sin forklaring – i ét tilfælde godkendte den indsatte ikke forklaringen (0149).

For det andet skal det noteres på hvilket grundlag afgørelsen er truffet, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår ikke om der hermed sigtes til såvel det faktiske grundlag, herunder det bevismæssige grundlag, som det retlige grundlag. Jeg har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Slagelse anmodet direktoratet om at præcisere hvad bestemmelsen i § 8, stk. 5, 2. pkt., sigter til.

Direktoratet har i en udtalelse af 16. september 2002 oplyst at bestemmelsen er indsat for at præcisere vigtigheden af at bevisbedømmelsen beskrives nærmere i forhørsnotatet.

Der er i alle notater et afsnit anført som ”Bevisbedømmelse”. Der henvises desuden til pkt. 8.1.8.3.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til bisidder og aktindsigt.

Der er ikke oplysning herom i nogen af sagerne – hvilket jeg går ud fra skyldes at der ikke har været sådanne begrænsninger, heller ikke i det tilfælde hvor den indsatte blev udelukket fra fællesskab.

Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, jf. bestemmelsens 4. pkt. Der henvises til det anførte i pkt. 8.1.8.3.

8.1.8.3. Begrundelse

Ifølge bekendtgørelsens § 8, stk. 5, 4. pkt., og vejledningens pkt. 9, skal notatet indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser. Det er i vejledningen

anført at en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling). Desuden er det anført at der herudover er en generel pligt til at notere andre faktiske oplysninger der har betydning for sagens afgørelse, jf. offentlighedslovens § 6. I vejledningen anføres herefter:

” ...

Formålet med disse regler er, at det altid skal være muligt efterfølgende dels at vurdere afgørelsens indholdsmæssige holdbarhed, dels at se, om de formelle regler er blevet overholdt. Det er derfor vigtigt, at notatet indeholder oplysninger om følgende:

- De faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. Der skal i notatet foretages en selvstændig gengivelse af de oplysninger, der findes i sagen. Det vil således ikke være korrekt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.
 - Hvad der er anset for bevist og ikke bevist. Bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser, som den indsatte anses for at have overtrådt, jf. pind 4.
 - Hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på.
 - Hvilke bestemmelser, der anses for overtrådt, med angivelse af loven, bekendtgørelsen og/eller den interne regel samt ved præcis angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra. I sager om indtagelse af euforiserende stoffer vil en henvisning til lov om euforiserende stoffer uden henvisning til bilaget til bekendtgørelse om euforiserende stoffer være tilstrækkeligt, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.
 - Præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf), som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, intern regel, paragraf, stykke, nummer eller litra).
 - Baggrunden for en eventuel fravigelse af sædvanlig praksis med hensyn til strafudmåling.
- ...”

Det indberettede og den indsatte forklaring er – som nævnt under pkt. 8.1.8.2. – i alle tilfælde gengivet i udskriften af forhørsprotokollen. Der har ikke været afgivet forklaringer af andre end den pågældende indsatte.

I nogle sager har den indsatte erkendt det indberettede forhold. I andre sager har den indsatte vedkendt sig besiddelsen eller ordlyden af indberetningen. I det tilfælde hvor den indsatte ikke har

godkendt forklaringen, fremgår det af forklaringen at den indsatte erkender at mobiltelefonen tilhører ham. I sag nr. 0134 nægter den indsatte at have taget de stoffer (herunder kodein) der fremgår af urinanalysen, men oplyser at have fået ordineret kodein af en læge på Vestre Fængsel.

Det burde fremgå af sagen at urinanalysen er vedlagt.

Indsattes erkendelse indebærer at nærmere bevisførelse ikke er fornøden, men der skal fortsat ske en bevisbedømmelse. Det vil dog være tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt forholdet. I en sag er der henvist til at den indsatte har erkendt forholdet og i en anden er der henvist til analysen for misbrugsstoffer. I de øvrige er der henvist til de fundne effekter og/eller rapportens ordlyd.

Da kravet om at forhørsnotatet indeholder oplysning om hvad der er anset for bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, også gælder i de tilfælde hvor den indsatte (fuldt ud) har erkendt det indberettede, bør der efter min opfattelse i sådanne sager udtrykkeligt henvises til at den indsatte har erkendt forholdet. Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på fremover at anføre dette, og jeg foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

I forhørssagerne vedrørende besiddelse af mobiltelefon og/eller oplader, herunder sim-kort (i alt 7 sager) er der i alle tilfælde henvist til overtrædelse af straffuldbydelseslovens § 67, nr. 5, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 11 (mobiltelefon, trådløs telefon, personsøger og lignende).

I disse sager er der i 2 tilfælde (0127 og 0135) tillige henvist til overtrædelse af straffuldbydelseslovens § 67, nr. 5, jf. gen-

stands bekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 2 (genstande, som kan benyttes i forbindelse med misbrug af euforiserende stoffer og andre stoffer, der er forbudt efter almindelig lovgivning).

I yderligere ét tilfælde (0143) er der henvist til overtrædelse af straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 2 (genstande, som kan benyttes i forbindelse med misbrug af euforiserende stoffer og andre stoffer, der er forbudt efter almindelig lovgivning).

I ét tilfælde (0141) er der henvist til overtrædelse af straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 1 (genstande, som besiddes i strid med almindelig lovgivning, herunder lovgivning om euforiserende stoffer og lovgivning om våben og eksplosivstoffer) (hash og hashsmuler).

I det sidste tilfælde (0134) er der henvist til overtrædelse af straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, jf. udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2, jf. straffuldbyrdeleslovens § 48, stk. 1.

I alle forhørssagerne bortset fra 0134 og 0154 blev der anvendt disciplinærstraf i form af strafcelle, og der er i disse sager henvist til straffuldbyrdeleslovens § 68, stk. 1 og 2, jf. § 70. Det er i alle disse tilfælde anført at der ved udmålingen af strafcelle er ”lagt vægt på overtrædelsens art og omfang”. I ét tilfælde er den indsatte tillige ikendt en advarsel i medfør af straffuldbyrdeleslovens § 68, stk. 1. Der er tale om 0135 hvor strafcelle er tildelt for besiddelse af simkort og advarslen for besiddelse af rygeredskaber.

Hvis henvisningen skal være helt korrekt, burde der ved ikendelserne af strafcelle være henvist til hvilket stykke i § 68, stk. 2, der er tale om, jf. vejledningens punkt 9, pind 5.

Straffuldbyrdelseslovens § 68-70 indeholder bestemmelser om de disciplinærstraffe der kan anvendes (advarsel, bøde og strafcelle) og om udmålingen heraf mv.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning har Direktoratet for Kriminalforsorgen udtalt at kravet i den dagældende vejledning om at notatet skal opfylde kravene i forvaltningslovens § 24 til indholdet af en begrundelse, efter direktoratets opfattelse også omfattede gengivelse af reglerne i det dagældende cirkulære, herunder også reglerne om udmålingen af disciplinærstraffen i cirkulærets §§ 2 og 3. Disse regler findes nu i straffuldbyrdelseslovens § 69 (der vedrører udmåling af bøde) og § 70 (der vedrører udmåling af strafcelle). Angivelse af hjemmelsgrundlaget ved disciplinærstraf bør således ske ved henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 67 med angivelse af det relevante nummer, jf. §§ 68 og 69 for så vidt angår bøde, og §§ 68 og 70 for så vidt angår strafcelle.

I 7 af disse 8 sager er der tillige sket konfiskation med henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 73, stk. 1 og konfiskationsbekendtgørelsens § 4. Se om konfiskation under pkt. 8.1.8.6.

Jeg har ingen bemærkninger til henvisningen til de overtrådte bestemmelser i disse sager vedrørende forhold omfattende mobiltelefoner mv.

I 5 tilfælde er der tillige henvist til overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder, jf. (uden at dette sidste jf. er udfyldt).

Jeg har i anden sammenhæng fået oplyst at Klientsystemets forhørsdel automatisk foreslår overtrædelse af § 67, nr. 6 i straffuldbyrdelsesloven. Jeg går derfor ud fra at citeringen i de nævnte 5 sager beror på en fejl, nemlig at henvisningen ikke er slettet. Jeg går ud fra at arresthuset vil være opmærksom herpå fremover. Såfremt mine oplysninger er forkerte, beder jeg arresthuset og direktoratet om at oplyse mig herom.

I forhørssag 0134 har den indsatte fået tilbagekaldt sin tilladelse til udgang i 3 uger, med henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 49, nr. 1 og udgangsbekendtgørelsens § 22.

Dette giver mig ikke anledning til bemærkninger.

I forhørssag 0154 bliver den indsatte som nævnt udelukket fra fællesskab. Der henvises i sagen til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 5, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 11.

Denne henvisning er forkert da der ikke er tale om ikendelse af en disciplinærstraf. Der burde i stedet have været henvist til straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1 med angivelse af det relevante nummer. Jeg er i anden sammenhæng blevet bekendt med at der i Klientsystemet findes en elektronisk standard med overskriften "Udelukkelse fra fællesskab og ugentlige overvejelser" der kan benyttes i sådanne sager. Da sagen i øvrigt ikke er behandlet som en sag om udelukkelse fra fællesskab, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

8.1.8.4. Vejledning om klageadgang og domstolsprøvelse

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 5, skal der, som nævnt under pkt. 8.1.8.2., i notatet fra disciplinærsagen gøres notat om at den indsatte er vejledt om muligheden for at klage til justitsministeren. I vejledningens pkt. 18 er det angivet at den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. straffuldbyrdeslovens § 111. Denne bestemmelse angiver at der kan klages til justitsministeren (i praksis Direktoratet for Kriminalforsorgen) over ”afgørelser” der træffes af de lokale kriminalforsorgsmyndigheder (jf. § 90, stk. 4). Efter almindelige lovbestemte regler hvorefter der kan klages over en underordnet myndighed til en overordnet myndighed, kan der imidlertid klages til Direktoratet for Kriminalforsorgen også over andre forhold, men de underordnede myndigheder har ikke pligt til på eget initiativ særskilt at oplyse herom. Som reglerne er formuleret, er der alene pligt til at vejlede om adgangen til at klage over afgørelser hvilket er en ændring i forhold til den tidligere gældende vejledning hvor det var anført at der skulle gives klagevejledning om (både) ”sagens behandling og afgørelse”. Klagevejledningspligten omfatter også afgørelser der meddeles mundtligt. Der er således en videregående pligt til klagevejledning end i forvaltningslovens § 25 hvorefter der kun skal gives klagevejledning ved skriftlige afgørelser der kan påklages (medmindre afgørelsen giver parten fuldt ud medhold).

Det er i vejledningens pkt. 18 samtidig angivet at de indsatte bør opfordres til at sende eventuelle klager til direktoratet via institutionen.

Det skal, som nævnt under pkt. 8.1.8.2., fremgå af notatet i disciplinærsagen hvornår (to-måneders) fristen i straffuldbyrdel-

seslovens § 111, stk. 2, for at indgive klage udløber, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 6. I alle tilfælde er angivelsen af udløbet af klagefristen angivet som to måneder fra dags dato. Som det også fremgår, er der i alle tilfælde vejledt om at klagen med fordel kan sendes gennem institutionen.

Hvis der er tale om en afgørelse der er omfattet af lovens § 112, skal notatet, som tidligere nævnt, desuden indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse. Selvom der endnu ikke er truffet endelig afgørelse af direktoratet, skal institutionen allerede i forbindelse med forhøret orientere den indsatte om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Efter § 112, nr. 4, kan endelige administrative afgørelser inden 4 uger efter at afgørelsen er meddelt den dømte, af denne kræves indbragt til prøvelse for retten hvis der er tale om en afgørelse efter § 73 om konfiskation af genstande eller penge hvis værdi overstiger det almindelige vederlag der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse.

Efter § 6, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbekendtgørelsen) udbetaler institutionen for beskæftigelse et grundbeløb pr. time, jf. § 27, medmindre der anvendes akkord eller bonus, jf. § 7, stk. 1, og § 12.

Det beløb der blandt andet er nævnt i § 6, stk. 1, fastsættes i en bekendtgørelse om satser for vederlag m.v. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Beløbene reguleres en gang årligt,

første gang den 1. januar 2002. Dette fremgår af beskæftigelsesbekendtgørelsens § 27.

Efter bekendtgørelse nr. 373 af 17. maj 2001 (nu afløst af bekendtgørelse nr. 927 af 19. november 2002) om satser for vederlag m.v. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner udgør det i bekendtgørelsens § 6, stk. 1, nævnte beløb 7,43 kr. (grundbeløb i 2003).

I forhørsagerne 0127, 0142 og 0149 er der truffet afgørelse om konfiskation af mobiltelefoner og i 0140 om konfiskation af en mobiloplader og en hårtrimmer efter straffuldbydelseslovens § 73, stk. 1.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse om hvorvidt arresthuset har overvejet om sagerne er omfattet af straffuldbydelseslovens § 112, nr. 4.

8.1.8.5. Oplysning til den indsatte om politianmeldelse

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse. Der skal gøres notat om denne orientering enten i den indsattes personjournal eller i forhørsprotokollen.

Der er i 3 af sagerne notat om at der er indgivet politianmeldelse. Det drejer sig om sagerne 0127, 0142 og 0149 der alle vedrører fund af mobiltelefon. I 0127 er der også fundet rygebon, sølvpapir og tobaksmuler, men da der i afgørelsen er anført at disse genstande er konfiskeret og destrueret – og det ikke er i denne sammenhæng noteret om anmeldelsen til politiet er foretaget – går jeg ud fra at anmeldelsen også i denne sag vedrører fundet af mobiltelefonen. I 0142 er den indsatte varetægtsfængs-

let, og det er i sagen noteret at grunden til at mobiltelefonen er afleveret til politiet er at den indsatte er varetægtsfængslet.

Det er ikke strafbart at være i besiddelse af en mobiltelefon, men med hjemmel i straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 2, og § 67, nr. 5, samt retsplejelovens § 776, 1. pkt., har justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) i § 2, stk. 1, nr. 11, i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen) bestemt at mobiltelefoner ikke kan udleveres til de indsatte. Efter § 21, stk. 2, i denne bekendtgørelse kan indsatte ikendes disciplinærstraf for overtrædelse af blandt andet § 2. Efter straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 5, kan indsatte ikendes disciplinærstraf for overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren, når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf. De indsatte kan derfor ikendes en disciplinærstraf for besiddelse af mobiltelefoner.

Der er i de 3 sager henvist til konfiskationsbekendtgørelsens § 3, stk. 3, nr. 2, om at genstandene eller pengene afleveres til politiet hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet i anledning af fundet af dem.

Idet det ikke er strafbart at besidde en mobiltelefon, beder jeg arresthuset oplyse hvad der i de 3 sager er indgivet politianmeldelse for.

Jeg bemærker at jeg er opmærksom på at det i sagen med den varetægtsfængslede (0142) kan være naturligt at overgive den fundne mobiltelefon til politiet med henblik på at politiet foretager undersøgelser om opkald fra telefonen, såfremt det kan have betydning for efterforskningen af den straffesag der verserer mod den pågældende.

8.1.8.6. Konfiskation

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffuldbyrdeslovens § 73, Justitsministeriets (Direktoratet for Kriminalforsorgens) bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner. Procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 finder også anvendelse ved konfiskation, jf. konfiskationsbekendtgørelsens § 1, stk. 1. Kapitel 12 i disciplinærstrafvejledningen omhandler bl.a. konfiskation.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 931, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation. Kompetencen til at træffe bestemmelse om konfiskation over for varetægtsarrestanter ligger hos politiet/anklagemyndigheden, men varetægtsarrestanten kan til arresthuset aflevere en erklæring om udenretlig vedtagelse af konfiskation som så videresendes til anklagemyndigheden, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14. Hvis varetægtsarrestanten ikke vil afgive en sådan erklæring, skal den pågældende genstand afleveres til politiet til videre behandling i medfør af retsplejelovens almindelige regler om beslaglæggelse mv. (som findes i lovens kapitel 74).

Er der tale om genstande eller penge som ikke er omfattet af bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation, er der ikke hjemmel til at konfiskere genstanden eller pengene hos varetægtsarrestanten, uanset at der er tale om genstande eller penge som er ulovligt indført, erhvervet, tilvirket eller søgt indsmuglet i institutionen, jf. vejledningens pkt. 14, 2. afsnit. I så fald må genstanden eller pengene i stedet opbevares af instituti-

onen i overensstemmelse med genstandsbekendtgørelsen eller, hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet, afleveres til politiet.

Der er foretaget notat om konfiskation i 7 af de 10 forhørssager. Der er i alle tilfælde henvist til straffuldbyrdelseslovens § 73, stk. 1, jf. konfiskationsbekendtgørelsens § 4. I 5 tilfælde er der sket destruktion med henvisning til konfiskationscirkulæret § 1, stk. 1. Der er i disse tilfælde tale om konfiskation af rygebon, tobakssmuler, hash, sølvpapir, paprør mv. I 3 tilfælde afleveredes det konfiskerede (mobiltelefon) til politiet sammen med en anmeldelse med henvisning til konfiskationsbekendtgørelsens § 3, stk. 3, nr. 2. I et af disse tilfælde er der tillige sket konfiskation af en fjernbetjening. Konfiskationen er i dette tilfælde sket til nyttiggørelse i institutionen. I et tilfælde er der som det fremgår således sket både destruktion (rygebon, sølvpapir mv.) og aflevering til politiet (mobiltelefon).

Notaterne i forhørsprotokollerne fremtræder i vidt omfang som en standardtekst. Der er således fx i de fleste tilfælde et ”til” for meget, og i flere tilfælde er henvisningen til at der sker konfiskation til fordel for statskassen, gentaget.

Anvendelsen af standardtekster (autotekster) er efter min opfattelse ikke nogen dårlig idé, men anvendelsen forudsætter opmærksomhed på om standarden passer på de faktiske forhold i den enkelte sag.

Af forhørssag 0142 fremgår det udtrykkeligt at den pågældende er varetægtsfængslet. I denne sag er det noteret at det konfiskerede (mobiltelefonen) er afleveret til politiet sammen med en anmeldelse med henvisning til konfiskationsbekendtgørelsens §

3, stk. 3, nr. 2. Vedrørende fund af en fjernbetjening er der henvist til § 73, stk. 1, jf. § 4.

Besiddelse af mobiltelefon er ikke omfattet af bekendtgørelse om udenretlig vedtagelse af konfiskation, og der er således ikke hjemmel til at konfiskere denne. Som nævnt ovenfor må genstande eller penge der ikke er omfattet af bekendtgørelsen, i stedet for opbevares af institutionen i overensstemmelse med genstandsbekendtgørelsen eller, hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet, afleveres til politiet.

Da den pågældende er varetægtsfængslet, er der tale om en forkert henvisning i sagen. Dette er beklageligt. Om strafbarheden af besiddelse af mobiltelefon og anmeldelse heraf til politiet henviser jeg til pkt. 8.1.8.5. ovenfor.

8.1.8.7. Kompetence

Efter straffuldbyrdslovens § 67, stk. 1, kan en indsat af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, ikendes disciplinærstraf.

I alle sagerne er forhøret afholdt, og afgørelse truffet af en overvagtimester. Jeg forstår at overvagtimesteren ved delegation har fået tillagt kompetencen til at behandle disse sager og herunder træffe afgørelse om disciplinærstraf.

I pkt. 2 i vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 (nu afløst af vejledning nr. 70 af 5. juli 2002) – disciplinærstrafvejledningen – er det anført at institutionens leder ved delegation af kompetencen til behandling af disciplinærsager ”bør inddrages under behandlingen af sagen, hvis der i den konkrete sag er tvivl om, hvad der kan anses for bevist og ikke bevist, eller om, hvilke bestemmel-

ser der kan anses for overtrådt...". Det er videre anført at det "forudsættes ..., at institutionens leder løbende fører tilsyn med behandlingen af disciplinærsager".

Jeg beder arresthuset om oplysning om hvorvidt der internt (skriftligt) er fastsat retningslinjer for udøvelsen af disciplinærmyndigheden. I bekræftende fald beder jeg om kopi heraf. Jeg beder endvidere om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med disciplinærstrafområdet.

8.2. Observationscelleanbringelse

8.2.1. Lidt om sagerne

Jeg har, som nævnt i indledningen til pkt. 8, modtaget 10 rapporter om anbringelse i observationscelle. Anbringelserne fandt sted i perioden fra den 27. marts 2002 til og med den 23. september 2002, dvs. over en periode på ½ år.

Der var tale om syv afsonere, to varetægtsarrestanter og en anholdt. To anbringelser vedrører samme person (afsoner) med fire dages mellemrum.

Af kriminalforsorgens statistik for 2001 fremgår det at der i dette år er indberettet i alt 270 observationscelleanbringelser i arresthusene. Der er ikke en opdeling på hvert enkelt arresthus der har observationscelle. De 10 rapporter som jeg har fået, dækker en periode på ½ år, mens min anmodning vedrørte en periode på næsten 1 år.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvor mange observationscelleanbringelser der var i alt i arresthuset i år 2002.

8.2.2. Retsgrundlag

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og bekendtgørelsen om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse, nu bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 der trådte i kraft den 1. august 2002. Indtil da gjaldt bekendtgørelse nr. 383 af 17. maj 2001 (som ændret ved bekendtgørelse nr. 630 af 29. juni 2001 hvortil knytter sig skrivelse nr. 132 af samme dato). Til den nye bekendtgørelse knytter sig vejledning nr. 73 af 5. juli 2002, og til den tidligere bekendtgørelse knytter sig skrivelse nr. 88 af 16. maj 2001 der er bortfaldet ved nævnte vejledning.

Lovens § 64 og bekendtgørelsen finder (som tidligere oplyst) også anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1, 2. pkt.

Efter pkt. 7 i vejledningen til den nugældende bekendtgørelse, og efter følgeskrivelsen til den tidligere gældende bekendtgørelse, skal den rapport som skal udfærdiges efter henholdsvis § 15, stk. 2, og § 13, stk. 2, udfærdiges på en særlig blanket (DfK 110 A). De notater om tilsyn som skal udfærdiges efter § 17 og § 15 i henholdsvis den nugældende og den tidligere gældende bekendtgørelse, skal endvidere ske på et særligt skema (DfK 107 A).

De rapporter jeg har modtaget, fremtræder som udskrifter fra Klientssystemet. Jeg går derfor ud fra at der efter dette system ikke længere skal anvendes særskilt skema til brug for noteringer om tilsyn med den observationscelleanbragte, jf. § 17 i den nugældende bekendtgørelse, men at sådanne noteringer kan ske i Klientssystemet på den hertil indrettede særlige elektroniske blanket.

Jeg foretager ikke yderligere vedrørende dette spørgsmål i denne sammenhæng, idet dette spørgsmål er taget op i forbindelse med inspektionen af Institutionen for Frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm.

8.2.3. Betingelser for anvendelse af observationscelle

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i observationscelle, er angivet i bekendtgørelsens § 12, og for anbringelser der fandt sted før 1. august 2002, i den dagældende bekendtgørelses § 10. Bestemmelserne er identiske. Anbringelse i observationscelle kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3). Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

I ét tilfælde er det anført at anbringelsen skete ”for at hindre hærværk” (nr. 1). I 4 tilfælde er det angivet at anbringelsen skete for at ”opretholde ro og sikkerhed” (nr. 2), og i 5 tilfælde er det angivet at anbringelsen skete på grund af et ”behov for særlig observation” (nr. 3).

8.2.4. Begrundelse

Efter § 15, stk. 2, i den nugældende og § 13, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal der udfærdiges en rapport om det passerede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge pkt. 6 i vejledningen til den nugældende bekendtgørelse skal begrundelsen indeholde ”en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet på grund af”.

fet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå.”

I alle de 10 tilfælde er der i selve rapporten givet en begrundelse for anbringelsen, typisk i form af en redegørelse for hændelsesforløbet indtil anbringelsen. I intet tilfælde er der dog henvist til de retsregler som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter.

Det er beklageligt at der for så vidt angår de (3) anbringelser der fandt sted efter ikrafttrædelsen af den nye bekendtgørelse, ikke er sket en sådan henvisning til retsregler. Jeg går ud fra at institutionen fremover er opmærksom på kravet om angivelse af retsgrundlaget.

8.2.5. Magtanvendelse

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, og den tidligere bekendtgørelses § 12, stk. 1, skal anbringelse i observationscelle gennemføres så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev ikke anvendt magt i 6 af de 10 tilfælde. I de øvrige 4 tilfælde blev der anvendt armsnoningsgreb (i et tilfælde anført som ”reglementeret greb”). Det drejer sig om anbringelser af 27. marts, 21. april, 25. juni og 13. august 2002. I alle tilfælde var der tale om truende og voldsomme indsatte. I 2 af disse tilfælde fremgår det tillige at der – efter pacificering af den indsatte – blev anvendt håndjern under transporten af den indsatte til observationscellen.

8.2.6. Undersøgelse af den indsattes person

Efter § 16, stk. 2, i den nugældende og § 14, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal der i forbindelse med anbringelsen ske en un-

dersøgelse af den indsatte person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt. foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald selv anmodes om at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i pkt. 4, 2. afsnit, i vejledningen til den nugældende bekendtgørelse og i følgeskrivelsen til den tidligere gældende bekendtgørelse i øvrigt henvist til det der er anført i pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler. Heri er anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Desuden skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

Kun i 2 tilfælde er der notat om at den pågældende blev personundersøgt ved indsættelse i observationscellen (anbringelser den 21. april og den 13. august 2002). Der er i ét tilfælde notat om omklædning ("afklædning", en anbringelse den 13. juni 2002).

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der er sket en undersøgelse af den indsatte person i de øvrige tilfælde, og om der i nogle af tilfældene er sket omklædning. Hvis der er foretaget omklædning, beder jeg tillige om oplysning om hvorvidt der er forholdt i overensstemmelse med pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens i 1998 bad han direktoratet om at overveje hvorvidt der af hensyn til kontrolmuligheder burde foretages notat af den nærmere baggrund for en beslutning om visitation og omklædning i sager vedrørende anbringelse i observationscelle. Efter de dagældende regler kunne der (kun) ske visita-

tion og omklædning hvis det blev skønnet påkrævet. Direktoratet anførte i den anledning bl.a. at der burde være en anførsel i sagen om baggrunden for beslutningen, men at denne anførsel dog i en lang række tilfælde kunne ske ved en henvisning til det øvrige materiale i sagen om baggrunden for selve anbringelsen. Ombudsmanden tog dette til efterretning med bemærkning om at han gik ud fra at direktoratet ville gøre anstalterne og arresthusene bekendt med direktoratets opfattelse.

I sagen vedrørende min inspektionen af Arresthuset i Kolding har jeg anført følgende:

” ...

Selv om bestemmelsen om undersøgelse af den indsatte person ved observationscelleanbringelse er ændret fra at være en bestemmelse om at der i konkrete tilfælde kunne ske en sådan undersøgelse, til at der skal foretages en sådan undersøgelse, medmindre det i konkrete tilfælde skønnes unødvendigt, går jeg ud fra at der efter direktoratets opfattelse fortsat skal ske notat om hvorvidt der har fundet en sådan undersøgelse sted. Jeg går med andre ord ud fra at notatpligten i § 13, stk. 2, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab om de ”overvejelser” der har fundet sted efter § 14, ikke kun omfatter spørgsmålet om lægetilsyn (§ 14, stk. 1) og omklædning (§ 14, stk. 2), men også de tilfælde hvor der efter hovedreglen i stk. 2, 1. pkt., sker undersøgelse af den indsattes person – svarende til den notatpligt som gælder ved undersøgelse af den indsattes person ved sikringscelleanbringelse.

Jeg går således ud fra at retstilstanden er den samme for sikringscelleanbringelse og observationscelleanbringelse således at der i alle tilfælde skal gøres notat om undersøgelse af den indsattes person og omklædning. Da der ved sikringscelleanbringelse altid og ved observationscelleanbringelse som hovedregel skal ske undersøgelse af den indsattes person, vil det dog være tilstrækkeligt at angive (afkrydse) at en sådan undersøgelse har fundet sted. Hvis en sådan undersøgelse ved observationscelleundersøgelse eller omklædning ved sikringscelleanbringelse undtagelsesvist ikke finder sted, må det anføres med en begrundelse for at det ikke har fundet sted. Da omklædning ved observationscelleanbringelse kun skal ske hvis det er nødvendigt i det konkrete tilfælde, må der altid angives en begrundelse når det finder sted. Som nævnt af direktoratet i udtalelsen af 22. januar 2001 vil begrundelsen dog i en lang række sager kunne ske ved en henvisning til det øvrige materiale i sagen om baggrunden for selve anbringelsen.

...

Jeg beder direktoratet om at overveje at indføje en rubrik i observationsskemaet til afkrydsning af hvorvidt der er sket undersøgelse af den indsattes person, og jeg beder om underretning om resultatet af disse overvejelser.”

Der anvendes nu ikke længere observationsskemaer idet samtlige oplysninger nu skal angives i de elektroniske blanketter i Klientsystemet som nu anvendes ved anbringelse i observationscelle.

Direktoratet har i en udtalelse af 10. februar 2003 i sagen vedrørende Arresthuset i Kolding oplyst at der ved en kommende revision af Klientsystemet vil blive indføjet valglistes i de nye elektroniske blanketter vedrørende anbringelse i observationscelle hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt. I min opfølgingsrapport vedrørende denne inspektion har jeg bedt direktoratet om at oplyse hvorvidt der alene skal ske en markering af om den indsatte er undersøgt og omklædt, eller om der skal udfærdiges notat ud fra de retningslinjer som jeg har angivet i det citerede ovenfor, dvs. i tilfælde hvor der ikke sker en undersøgelse af den indsattes person, og i tilfælde hvor der sker omklædning.

Direktoratet har ved brev af 21. maj 2003 oplyst at den omtalte revision af de elektroniske blanketter i Klientsystemet vil blive gennemført i overensstemmelse med de retningslinjer som er angivet med kursiv ovenfor.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsattes person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 380 af 17. maj 2001 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte ved anbringelserne – såfremt der fandt visitation sted – er orienteret i overensstemmelse med § 2, dvs. at orientering kun er undladt hvis særlige omstændigheder talte imod dette.

8.2.7. **Kompetence**

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. den nugældende bekendtgørelses § 15, stk. 1, og den tidligere gældende bekendtgørelses § 13, stk. 1. Der er ikke – som ved anvendelse af håndjern og magt – en bestemmelse i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenestoområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er (derfor) heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Der er ikke i reglerne om observationscelleanbringelse en bestemmelse svarende til § 2, stk. 2, i bekendtgørelsen om anvendelse af sikringsmidler hvorefter bestemmelse om anbringelse i sikringscelle kan træffes af den tilstedeværende funktionær der er ansvarlig for området, hvis forholdene ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra den kompetente person – som hurtigst muligt skal underrettes om det passerede.

I de tidligere nævnte bestemmelser for Arresthuset i Helsingør (pkt. R2) fremgår det at det som hovedregel er den koordinerende overvagtmaster der træffer beslutning om observationscelleanbringelse. Hvis dette ikke er muligt træffes beslutningen af det tjenestegørende personale der har ansvaret for den pågældende afdeling.

Det er i 4 tilfælde anført at beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet af en overvagtmaster. I de øvrige 6 tilfælde er det anført at afgørelsen blev truffet af en fængselsfunktionær. I alle 6 tilfælde er der sket underretning af enten arrestforvareren eller en overvagtmaster – i ét tilfælde før anbringelsen og i et andet tilfælde samtidig med anbringelsen. Det er i disse tilfælde formentlig overvagtmasteren det har truffet

beslutningen. I et tilfælde skete underretningen 8 minutter efter anbringelsen, i et tilfælde 9 minutter efter anbringelsen, i yderligere et tilfælde 50 minutter efter anbringelsen og i det sidste tilfælde næste morgen kl. 06.00 (ca. 5 timer efter anbringelsen).

I 2 af de 4 tilfælde hvor beslutningen om anbringelse er anført som truffet af en overvagtmaster, fremgår det af det anførte om underretningen at denne er foretaget af en fængselsfunktionær. I begge tilfælde fremgår det andet sted i rapporten at den pågældende overvagtmaster har været tilstede under anbringelsen. Jeg har derfor forstået det således at fængselsfunktionæren har ”foreslået” anbringelsen. I ét tilfælde har overvagtmasteren ”underrettet” sig selv.

Der er som nævnt sket underretning af enten arrestforvarer eller overvagtmaster i de 6 tilfælde hvor det er anført at en fængselsfunktionær traf beslutningen om anbringelsen, jf. ovenfor.

Der er efter bekendtgørelsen ingen pligt til underretning af institutionens leder eller andre. Og en sådan underretningspligt er heller ikke anført i arresthusets interne regler, jf. ovenfor.

Da der i alle de 6 tilfælde er sket underretning af en overvagtmaster, går jeg ud fra at arresthuset har en sådan intern regel, og at denne vil blive nedskrevet i de interne regler ved næste revision af disse.

Beslutningen om ophør af anbringelsen er i 5 tilfælde anført som truffet af en fængselsfunktionær, heraf er der i et tilfælde ved udtagelsen anført at dette er sket efter ordre fra en overvagtmaster, der således må formodes at have truffet beslutningen. I et tilfælde er det anført at arrestforvareren har truffet beslutningen. I de resterende 4 tilfælde hvor det ikke er anført hvem der traf beslutningen, fremgår det i et tilfælde at dette er sket

efter samråd med lægen (en anbringelse den 3. april 2002), og i et tilfælde udtages den pågældende af en overvagtimester til overførsel til sikringscelle i Københavns Fængsler. I de sidste 2 tilfælde er det sidste tilsynsnotat foretaget af en fængselsfunktionær der således må forventes at have truffet beslutningen om ophøret.

Arrestforvareren har i alle tilfælde, bortset fra et enkelt der er gennemset af den ledende overvagtimester, efterfølgende gennemset rapporten.

Det fremgår af arresthusets interne regler (pkt. R5) at afgørelsen om ophør træffes af personalet på den afdeling hvor observationscellen er placeret, i samråd med overvagtimesteren.

8.2.8. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter § 16, stk. 1, i den nugældende og § 14, stk. 1, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2).

I et tilfælde var den pågældende blevet tilset på skadestue efter selvbeskadigelse før anbringelsen i observationscelle (en anbringelse den 27. marts 2002). I et andet tilfælde fremgår det af beskrivelsen af episoden der førte til anbringelsen, at den pågældende ønskede læge og at vagtlægen var tilkaldt. I et tredje tilfælde er der notater om lægetilkald og foretaget lægetilsyn der begge går forud for anbringelsen (en anbringelse den 19. august 2002). I 3 tilfælde var der lægetilsyn efter anbringelse i observationscelle. I 2 tilfælde blev den pågældende i forbindelse med anbringelsen tilset af en sygeplejerske. I det ene af disse tilfælde udtages den indsatte efter ca. ½ time og køres på skadestue (en anbringelse den 10. juni 2002), mens det i et andet tilfælde under feltet til angivelse af lægens

bemærkninger er noteret at ”husets sygeplejerske tilser indsatte” (en anbringelse den 25. juni 2002).

I ingen tilfælde er der notat om hvorvidt lægetilsyn blev fundet nødvendigt. I de øvrige tilfælde er der ikke notat om at der har været læge, eller at det har været overvejet, men i et tilfælde er der notat om at den indsatte ikke ønskede læge (en anbringelse den 23. september 2002). Jeg går ud fra at lægetilsyn har været overvejet og er skønnet unødvendigt – også ved anbringelsen den 23. september 2002.

Efter § 15, stk. 2, i den nugældende og § 13, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter henholdsvis § 16 og § 14, dvs. overvejelser om lægetilsyn.

Det er derfor beklageligt at det ikke udtrykkeligt er anført i alle tilfælde at lægetilsyn har været overvejet, fx ved angivelse af et minus ud for den fortrykte tekst om tilkald af læge.

For så vidt angår anbringelsen den 10. juni 2002 hvor den pågældende blev tilset af sygeplejerske og efterfølgende kørt på skadestue, forstår jeg det således at lægetilsyn (først) efter sygeplejerskens tilsyn blev skønnet nødvendigt.

For så vidt angår anbringelsen den 25. juni 2002 hvor det under feltet til angivelse af lægens bemærkninger er noteret at ”husets sygeplejerske tilser indsatte”, men hvor der ikke i øvrigt er anført bemærkninger vedrørende nødvendigheden af lægetilkald, går jeg ud fra at tilkald har været overvejet, men er skønnet unødvendigt, og at den pågældende ikke selv har anmodet om lægehjælp.

Jeg har tidligere udtalt at tilsyn ved sygeplejerske ikke kan erstatte lægetilsyn som sker på grundlag af bestemmelser om lægetilsyn, fx i forbindelse med anbringelse i observationscelle. Jeg henviser bl.a. til Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 391 og 393, og til beretningen for 1998, s. 706.

Der er ikke foreskrevet noget om hvornår lægetilsyn skal finde sted ved anbringelse i observationscelle, men det skal ske så hurtigt som muligt. Der er heller ikke i reglerne foreskrevet notatpligt med hensyn til tidspunktet for og indholdet af lægetilsynet, men på den ”fortrykte” blanket er der rubrikker eller overskriftet til notat herom. Derimod er der notatpligt med hensyn til tidspunkt for tilkald af læge, herunder ved eventuelle senere forsøg hvis kontakt ikke opnås straks, jf. vejledningens pkt. 4, 2. pkt., og følgeskrivelsen til den tidligere bekendtgørelse. Blanketterne indeholder rubrikker eller overskrifter til angivelse heraf. Der er således pligt til at gøre notat om tidspunkter for tilkald og tilsyn og om lægens bemærkninger.

Der er i 3 af de 4 tilfælde hvor der var lægetilsyn efter anbringelsen, gjort notat om tidspunkterne for såvel tilkaldet som tilsynet. For så vidt angår lægens bemærkninger, er det i et tilfælde anført at lægens bemærkninger er lagt til sygeplejersken (en anbringelse den 21. april 2002). I et andet tilfælde er intet anført (en anbringelse den 13. juni 2002), og i det sidste tilfælde er lægens bemærkninger gengivet i selve rapporten (en anbringelse den 3. april 2002).

I det sidste af de 4 tilfælde hvor der var lægetilsyn efter anbringelsen, er lægetilkaldet som nævnt ovenfor sket før anbringelsen i observationscellen. I dette tilfælde er der ikke notat om tidspunktet for lægetilkaldet, og tidspunktet for foretagelsen af tilsynet er noteret under observationerne – her er også lægens bemærkninger anført.

Tilkald fandt i sagerne sted mellem 0 og 17 minutter efter anbringelsen i observationscelle. Tilsyn fandt sted henholdsvis 45 minutter efter tilkald, 46 minutter efter tilkald og 1 time og 21 minutter efter tilkald. I sagen fra den 25. juni 2002 fremgår det hverken hvornår sygeplejersken blev tilkaldt eller foretog tilsynet. I den sag hvor både lægetilkald og -tilsyn er foretaget inden anbringelsen, og hvor der som nævnt er notat om begge tidspunkter, fandt tilsynet sted 30 minutter efter tilkaldet.

8.2.9. Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutionens personale, jf. § 17 i den nugældende og § 15 i den tidligere bekendtgørelse. Enhver der tilses den pågældende, skal gøre notat herom på et observationsskema – uanset om der er sket ændringer i den indsatte forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og oplysning om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. pkt. 5 i direktoratets vejledning af 5. juli 2002 og direktoratets skrivelse af 16. maj 2001.

Tilsyn er sket med intervaller op til ca. 30 minutter i de fleste tilfælde, i flere af disse også under 10 minutter. I 5 tilfælde er der gået mere end en time mellem 2 tilsyn, nemlig henholdsvis 1 time og 10 minutter, 1 time og 32 minutter, 1 time og 7 minutter (en anbringelse den 9. april 2002 hvor den indsatte sov under langt det meste af anbringelsen), 1 time og 35 minutter (en anbringelse den 19. august 2002) og 1 time og 40 minutter (en anbringelse den 23. september 2002). I det sidste tilfælde blev den pågældende 1 time og 40 minutter efter anbringelsen udtaget af observationscellen og overført til Københavns Fængsler.

8.2.10. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. § 14, stk. 2, i den nugældende og § 12, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse.

Under pkt. 5 i vejledningen om hyppigheden af tilsyn ved personalet og i skrivelsen af 16. maj 2001 er det anført at hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil det kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen, frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Tidspunktet for iværksættelse og ophør af anbringelsen fremgår af rapportererne, men er ikke i alle tilfælde anført efter den fortrykte overskrift ”fragået”. På udskrifterne er varigheden af anbringelsen tillige anført i døgn, timer og minutter øverst på siden umiddelbart efter den pågældendes navn, j.nr. m.v. Denne anførsel af varigheden er i 4 af de 10 tilfælde ukorrekt hvilket formentlig beror på en (system)fejl der skyldes at tidspunktet for ”fragået” ikke er udfyldt. Se fx en anbringelse den 3. april 2002 hvor varigheden er angivet til 251 døgn, 16 timer og 49 minutter. Den pågældende blev indsat kl. 18.35 og er ifølge observationerne sendt retur til egen celle kl. 19.40, altså 1 time og 5 minutter senere.

Anbringelserne varede mellem 39 minutter (en anbringelse den 10. juni 2002) og 11 timer og 15 minutter (i et tilfælde, en anbringelse den 9. april 2002). I 4 tilfælde varede anbringelsen mellem 1 time og 5 minutter og 1 time og 40 minutter. I de sidste 4 tilfælde varede anbringelserne mellem 2 timer og 7 minutter og 3 timer og 4 minutter. De fleste anbringelser varede således mellem cirka 1 time og ca. 3 timer.

Meget af den tid som den pågældende ved anbringelsen den 9. april 2002 tilbragte i observationscellen, var om natten og om formiddagen hvor den pågældende lå og sov. Den pågældende blev udtaget af observationscel-

len kl. 12.10 næste dag efter kl. 11.29 at have meddelt at han ikke ønskede morgenmad.

Jeg anmoder om oplysning om hvorfor den pågældende ikke blev udtaget af observationscellen umiddelbart efter at have meddelt at han ikke ønskede morgenmad.

Jeg har (i øvrigt) ikke grundlag for at antage at bestemmelserne i henholdsvis § 12, stk. 2, og § 14, stk. 2, i bekendtgørelserne om udelukkelse fra fællesskab ikke skulle have været overholdt i sagerne.

8.3. Udgangssager

8.3.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Som jeg har nævnt under pkt. 8, modtog jeg i forbindelse med inspektionen udskrift af 10 tilladelser til udgang (udgangsbeviset). Tilladelseerne vedrører udgange i en periode på godt 2 uger fra den 18. oktober 2002 til den 4. november 2002.

Reglerne om udgang til indsatte findes i straffuldbyrdelseslovens § 46-49 og i bekendtgørelse nr. 110 af 4. marts 2002 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen) der trådte i kraft den 15. marts 2002. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 19 af 28. februar 2002, cirkulæreskrivelse nr. 20 af samme dato om retningslinjer for gruppevise udflugter mv., der indebærer overnatning udenfor institutionen og skrivelse af samme dato om udeblivelse fra uledsaget udgang. For så vidt angår varetægtsarrestanter, findes reglerne i § 24 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel (som senest ændret ved bekendtgørelse nr. 399 af 17. maj 2001), og i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 160 af 13. september 1978 om udgang til varetægtsarrestanter. Udgangsbekendtgørelsen indeholder endvidere bestemmelser vedrørende varetægtsarrestanter der i medfør af retsplejelovens § 777 er anbragt i en institution for personer der udstår

fængselsstraf eller forvaring. Reglerne om øvrige varetægtsarrestanter findes i cirkulære nr. 160 af 13. september 1978 om udgang til varetægtsarrestanter.

Alle tilladelserne er givet efter den gældende udgangsbekendtgørelse.

I straffuldbyrdeleslovens § 46 er formålene hvortil der kan gives udgang, og visse generelle forudsætninger for at en indsat kan få tilladelse til udgang, fastsat. Det fremgår således af bestemmelsen at udgangsformålet skal være rimeligt begrundet i uddannelsesmæssige, arbejdsmæssige, behandlingsmæssige, familiemæssige eller andre personlige hensyn (stk. 1, nr. 1). Tilladelse til udgang forudsætter samtidig at fare for misbrug ikke foreligger (stk. 1, nr. 2), og at hensynet til retshåndhævelsen ikke i øvrigt taler imod udgangstilladelsen (stk. 1, nr. 3). I straffuldbyrdeleslovens § 47 er det fastsat at tilladelse til udgang gives for et bestemt tidsrum der medregnes til straffetiden, og lovens § 48 regulerer de vilkår der skal og kan fastsættes for tilladelse til udgang. § 49 omhandler adgangen til at tilbagekalde tilladelse til udgang og ændring af udgangsvilkårene.

Udgangsformerne er nærmere reguleret i afsnit II, kapitel 8-12, i udgangsbekendtgørelsen. Udgang gives således blandt andet i form af regelmæssig udgang (ofte benævnt som weekendudgang/-orlov), udgang med henblik på beskæftigelse hos arbejdsgiver eller deltagelse i undervisning (frigang), udgang til udflugter og udgang til særlige formål – f.eks. i forbindelse med pårørendes alvorlige sygdom eller død, vigtige familiebegivenheder og til varetagelse af påtrængende personlige interesser.

Udgang gives på en række standardvilkår som f.eks. at den indsatte ikke begår strafbart forhold, at den indsatte følger den fastlagte rejseplan og ikke skifter opholdssted uden forud indhentet tilladelse og ved tilbage-

komsten ikke møder i påvirket tilstand (straffuldbyrdelseslovens § 48, stk. 1, og udgangsbekendtgørelsens § 11). Udgang kan endvidere gives på vilkår som findes formålstjenlige for at undgå misbrug, som fx at den indsatte ledsages af personale fra institutionen og ikke nyder alkohol under hele udgangen eller umiddelbart før og under rejsen (straffuldbyrdelseslovens § 48, stk. 2, og udgangsbekendtgørelsens § 12).

Der er i reglerne fastsat nogle tidsmæssige betingelser for at indsatte der udstår straf i hhv. åben eller lukket institution, blandt andet kan få regelmæssig udgang (udgangsbekendtgørelsens §§ 36-37). De tidsmæssige betingelser angår hovedsageligt straffens længde og den (brøk)del som den indsatte har afsonet af sin straf. Tilsvarende betingelser kræves ikke for at give udgang af mindre tidsmæssig udstrækning såsom udgang til visse særlige formål (udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1). I visse tilfælde skal den politimester (henholdsvis Politidirektøren i København) der har behandlet straffesagen, høres før afgørelsen træffes. I visse tilfælde skal endvidere Rigsadvokaten og/eller socialforvaltningen i den indsatte bopælskommune høres. I tilfælde af uenighed mellem politimesteren (henholdsvis Politidirektøren i København) og institutionen træffes afgørelsen af Direktoratet for Kriminalforsorgen (udgangsbekendtgørelsens § 7).

8.3.2. Udgangsbeviset

Til indsatte der får udgang uden ledsagelse, udleveres et udgangsbevis, jf. udgangsbekendtgørelsens § 29.

Som nævnt ovenfor har jeg modtaget tilladelserne til udgang i de 10 sager i form af udskrift af udgangsbeviset.

Det fremgår af udgangsbevisets tekst at den indsatte skal have beviset på sig under udgangen. Formålet med at tilladelsen udfærdiges skriftligt, er

blandt andet at udstyre den indsatte med et bevis for lovligheden af opholdet uden for arresthusets område i det tidsrum som udgangstilladelsen omfatter.

Som overskrift på udgangsbeviset er der angivet følgende: ”Udgangstilladelse i henhold til udgangsbekendtgørelsens § ...”. Derudover indeholder udgangsbeviset blandt andet den indsattes navn, cpr.nr., tidsrummet for udgangen, formålet med udgangen og vilkårene for udgangen.

I 4 af de 10 sager er udgangstilladelsen ifølge overskriften givet i henhold til udgangsbekendtgørelsens § 35. I 4 tilfælde i henhold til bekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 4 og i de resterende 2 tilfælde i henhold til bekendtgørelsens § 31, stk. 2, nr. 5.

Det anførte i rubrikkerne vedrørende tidsrummet for udgangen og formålet med udgangen er i alle sagerne i overensstemmelse med overskriften. I de 4 sager hvor der er givet tilladelse i henhold til bekendtgørelsens § 35, er tilladelsen givet til udgang fra fredag den 1. november kl. 15 til søndag den 3. november kl. 20.00.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der i de 4 nævnte sager hvor der er givet tilladelse til besøg hos familien eller forældre fra fredag eftermiddag til søndag aften, er tale om tilladelse til regelmæssig udgang, jf. straffuldbyrdslovens § 38, stk. 1.

8.3.3. Sagsbehandlingsregler og begrundelse

Kapitel 6 i udgangsbekendtgørelsen indeholder særlige sagsbehandlingsregler vedrørende spørgsmålet om udgang.

Efter § 25, stk. 1, skal institutionen snarest meddele den indsatte en afgørelse om tilladelse til udgang. Samtidig vejledes den indsatte udførligt om

afgørelsens betydning, herunder om forståelsen af de fastsatte vilkår og om virkningen af vilkårsovertrædelser, jf. §§ 11-12 og 22-23.

Ifølge § 25, stk. 2, skal der gøres notat om begrundelsen for afgørelsen og om tidspunktet for den i stk. 1 nævnte meddelelse og vejledning.

§ 26 vedrører de sager hvor institutionen afslår at give tilladelse til udgang. Det fremgår således af bestemmelsens stk. 1, at afslår institutionen at give tilladelse til udgang, skal der gøres notat om den trufne afgørelse. Notatet skal endvidere indeholde en begrundelse for afgørelsen. Begrundelsen skal opfylde kravene til en begrundelse i forvaltningslovens § 24, samt oplysning om 1) hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte, 2) at den indsatte er orienteret om begrundelsen for afgørelsen, 3) hvornår fristen for at indgive klage til justitsministeren udløber, jf. straffuldbyrdeslovens § 111, stk. 2 og 4) at den indsatte er vejledt om muligheden for at klage til justitsministeren og om fristen for at indgive klage.

Forvaltningslovens §§ 22 og 24 er sålydende:

”§ 22. En afgørelse skal, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.”

”§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.”

I 4 af de 10 sager er tilladelsen til udgang givet på særlige vilkår.

Jeg har i forbindelse med min inspektion den 21. november 2000 af Arresthuset i Kalundborg blandt andet anført følgende om spørgsmålet om begrundelse i forbindelse med tilladelse til udgang (min endelige rapport af 22. juni 2001):

”I alle de sager hvor der er givet tilladelse til udgang, er tilladelsen meddelt skriftligt. Som det fremgår af afgørelsens tekst, er formålet med at tilladelsen udfærdiges skriftligt bl.a. at understøtte den indsatte med et bevis for lovligheden af opholdet uden for arresthusets område i det tidsrum som udgangstilladelsen omfatter. Det forhold at udgangstilladelsen meddeles skriftligt, medfører imidlertid også at afgørelsen om udgang – i det omfang den pågældende ikke fuldt ud har fået medhold, jf. forvaltningslovens § 22 – må opfylde de almindelige regler om begrundelse i lovens § 24.

I 14 sager blev tilladelse til udgang givet på særlige vilkår – typisk i form af vilkår om ikke at indtage alkohol eller euforiserende stoffer.

Ansøgningen om udgang kan således i 14 af de 34 sager ikke anses for fuldt ud at være blevet imødekommet, og afgørelserne i disse sager skulle derfor have indeholdt en begrundelse for de særlige vilkår der er knyttet til tilladelsen.

Jeg er opmærksom på at tilladelserne – også de tilladelser som er givet på standardvilkår – indeholder følgende passus som er underskrevet af den udgangssøgende:

’Jeg erklærer herved at være indforstået med ovennævnte vilkår for min udgang og forpligter mig til ved tilbagekomsten at medbringe denne udgangstilladelse. Jeg er i øvrigt indforstået med de gældende regler om udgang.’

Forvaltningslovens begrundelseskrav er ikke udelukkende foreskrevet af hensyn til partens interesse i at få en orientering om baggrunden for afgørelsen, men også (bl.a.) for at skabe en vis garanti for afgørelsens rigtighed. Ombudsmanden har i forbindelse med behandlingen af en tidligere sag udtalt at det må anses for udelukket at forvaltningslovens kapitel 6 kan fraviges ved aftale mellem myndigheden og den pågældende part (Folketingets Ombudsmands beretning for året 1990, s. 27 f med henvisning).

Den omstændighed at den der søger om udgangstilladelse, erklærer sig indforstået med at der er stillet særlige vilkår for at imødekomme den pågældendes ansøgning, har derfor ikke den konsekvens at begrundelseskravene bortfalder helt eller delvist.”

Ansøgningen om udgang kan således i de 4 sager hvor der er givet tilladelse til udgang på særlige vilkår, ikke anses for fuldt ud at være imødekommet, og afgørelserne i disse sager bør derfor indeholde en begrundelse for de særlige vilkår der er knyttet til tilladelsen.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg den 7. marts 2002 i min endelige rapport af 23. december 2002 anført, at jeg går ud fra at afgørelserne som følge af at ansøgningen om udgang ikke kan anses for fuldt ud imødekommet, desuden skal opfylde de samme begrundelseskrav som nævnt i udgangsbekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 1-4.

Da jeg ikke har modtaget notater om udgangssagerne, kan jeg ikke se om sagerne er behandlet i overensstemmelse med ovenstående.

Jeg anmoder derfor arresthuset om at sende mig en kopi af de notater som jeg går ud fra er udfærdiget i henhold til udgangsbekendtgørelsens særlige sagsbehandlingsregler.

8.3.4. Høring af anklagemyndigheden

Som nævnt ovenfor under pkt. 8.3.1., skal institutionen inden der gives tilladelse til udgang til indsatte som udstår straf eller forvaring, i visse tilfælde indhente en udtalelse fra den politimester (henholdsvis Politidirektøren i København) der har behandlet straffesagen. Det drejer sig fx om udgang til indsatte der i den seneste sag – eller tidligere – er dømt for nærmere opregnet farlig kriminalitet såsom forsætlig brandstiftelse, grovere volds- eller sædelighedsforbrydelse eller røveri. Tilsvarende gælder blandt andet i en række andre tilfælde hvor den indsatte har begået kriminalitet af ikke bagatelagtig karakter under undvigelse, udgang eller udeblivelse fra udgang, eller hvor den indsatte hurtigt recidiverer. Reglerne om høring fremgår af udgangsbekendtgørelsens kapitel 4.

For så vidt angår udgang til varetægtsarrestanter, forudsætter en eventuel tilladelse til udgang et samtykke fra den politimester som har behandlet straffesagen.

Udskifterne af de 10 udgangsbeviser indeholder ikke oplysninger om arten af den indsatte kriminalitet eller oplysninger om hvorvidt den indsatte var afsoner eller varetægtsarrestant på det tidspunkt da udgangen fandt sted.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der i nogle af sagerne har været foretaget hørings af anklagemyndigheden før der blev givet tilladelse til udgang.

8.3.5. Udgangsdokumentation

Efter udgangsbekendtgørelsens § 35, stk. 3, skal der i forbindelse med hver enkelt udgang for at besøge bestemte personer indhentes bekræftelse fra vedkommende på at besøget kan finde sted. Efter udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 6, er det endvidere i almindelighed en forudsætning for udgang til de særlige formål som § 31 angår at den indsatte tilvejebringer fornøden dokumentation for de omstændigheder der begrunder udgangen.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse vedrørende ovennævnte dokumentationskrav og om udlån af eventuelt yderligere materiale der kan belyse sagernes behandling.

8.3.6. Kompetence

Reglerne om kompetence til at tillade udgang til indsatte i arresthusene (henholdsvis Københavns Fængsler) fremgår af kapitel 2 i udgangsbekendtgørelsen. Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1, kan institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, tillade udgang efter reglerne i afsnit II til indsatte der udstår fængsel i under 8 år. Er der ved valg af afsoningsinstitution truffet afgørelse om at straffen skal fuldbyrdes i et lukket fængsel, afgøres spørgsmålet om udgang efter reglerne i kapitel 9-11 efter forudgående drøftelse med det pågældende fængsel, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Der er ikke i de interne regler for arresthuset jeg har modtaget ("Bestemmelser for Arresthuset i Helsingør") fastsat regler om delegation af kompetencen vedrørende behandling af udgangssagerne.

Jeg beder arresthuset oplyse om der er sket delegation af kompetencen vedrørende behandling af udgangssagerne. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om oplysning om hvorvidt der internt er fastsat retningslinjer for denne kompetencefordeling. Jeg beder desuden om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med udgangsområdet.

9. Opfølgning

Jeg beder arresthuset om at sende de udtalelser som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, Politimesteren i Helsingør, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef